

Risico- en crisisbarometer voorjaar 2024

In opdracht van de Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV)

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2024/142

Datum

juni 2024

Opdrachtgever

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV)

Auteurs

Femke Konings
Sarah Bruijn
Suzanne Brookman
Gwendolyn van Straaten

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	10
1.1 Achtergrond en doel	10
1.2 Uitvoering van het onderzoek en onderzoeksverantwoording	10
1.3 Presentatie van de cijfers	11
2 Vragen over vertrouwen in de overheid en risico's en dreigingen	15
2.1 Vertrouwen in de overheid	15
2.2 Ingeschatte waarschijnlijkheid risico's en dreigingen	17
2.3 Kennis risico's en dreigingen	21
2.4 Ernst gebeurtenissen	25
2.5 Zorgen over risico's en dreigingen	31
2.6 Uitkomsten open antwoorden zorgen risico's en dreigingen nationale veiligheid	36
3 Voorbereiding op handelen bij risico's	39
3.1 Opzoeken of ontvangen van informatie over risico's en dreigingen	39
3.2 Wel of geen actie ondernomen	41
3.3 Waarom geen actie ondernomen	43
3.4 Wel informatie opgezocht of ontvangen, maar geen actie ondernomen	44
3.5 Anderen helpen bij een ramp of crisis	45

4	Rol overheid	48
4.1	Beoordeling inspanning overheid	48
4.2	Vertrouwen informatievoorziening	52
5	Uitval voorzieningen	55
5.1	Redden zonder voorzieningen	55
5.2	Dilemma uitval voorzieningen	57
5.3	Voorbereid op uitval voorzieningen	61
Bijlagen		63

Samenvatting

Vertrouwen in de overheid op niveau van 2021

Vier op de tien inwoners hebben weinig tot helemaal geen vertrouwen in de overheid (40%). Zestien procent heeft (heel) veel vertrouwen in de overheid. Dit is significant toegenomen ten opzichte van de najaarsmeting 2023 (14%). Ook is het percentage dat geen vertrouwen heeft afgenomen (47% naar 40%). Het percentage vertrouwen in de overheid is in de huidige meting in lijn met 2021 en 2019.

Tabel 0.1 toont de significante ontwikkelingen (daling/stijging) in procentpunten tussen de najaarsmeting 2023 en de voorjaarsmeting 2024 voor de zeventien risico's en dreigingen. Onderaan de tabel is een leeswijzer opgenomen. Voor elk criterium staat erbij vermeld of er sprake is van een toe- (donkerblauw gemarkeerd) of afname (lichtblauw gemarkeerd).

Voorafnames in zorgen, informatiezoekgedrag en beoordeling overheid

Het algemene beeld uit Tabel 0.1 is dat er vooral afnames zijn. Deze afnames zitten met name in het percentage inwoners dat zich zorgen maakt en het percentage dat informatie opzoekt. Twee derde (67%) van de inwoners heeft informatie opgezocht of ontvangen over minimaal een van de zeventien gebeurtenissen. In de najaarsmeting van 2023 was dit driekwart (74%). In de voorjaarsmeting van 2023 lag dit percentage nog hoger en had 83 procent informatie ontvangen of opgezocht.

Op zes van de zeventien gebeurtenissen is ten opzichte van de najaarsmeting 2023 een daling in het percentage inwoners dat vindt dat de overheid te weinig doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen. De sterkste daling is zichtbaar bij 'aardbevingen'. Hier is een afname van 30 naar 18 procent. Alleen bij geopolitieke en militaire dreigingen is een tegengesteld beeld te zien: een groter deel vindt dat de overheid hier te weinig aan doet (van 21% naar 28%). Hiermee is dit percentage weer op het niveau van het voorjaar 2022.

Daling zorgen en ernst geopolitieke en militaire dreigingen

De gebeurtenis 'geopolitieke en militaire dreigingen' schat een groter deel van de inwoners als waarschijnlijk in (van 52% in de najaarsmeting 2023 naar 61%). Het percentage is in de huidige meting vergelijkbaar aan de voorjaarsmeting 2023 (57%). Het percentage dat vindt dat de overheid hier te weinig aan doet, is ook toegenomen (van 21% naar 28%). Het huidige percentage komt weer overeen met het beeld van de metingen van 2022.

Ondanks deze toenames is het percentage dat geopolitieke en militaire dreigingen als zeer ernstig ziet juist afgenomen (van 68% naar 64%). Ook maakt een kleiner deel zich hier zorgen over (van 43% naar 30%). En zoeken minder inwoners informatie hierover op (van 23% naar 18%). Deze dalingen passen in een langere termijn trend: tussen najaar 2022 en voorjaar 2023 is deze daling ingezet.

Toename waarschijnlijkheid en zorgen terrorisme en extremisme

Een groter deel schat de kans op terrorisme en extremisme (zeer) waarschijnlijk in ten opzichte van de najaarsmeting van 2023. De sterkste stijging is te zien bij terrorisme, van 48 naar 60 procent.

Dit percentage lag alleen in het najaar van 2021 even hoog. In de rest van de metingen sinds voorjaar 2019 schommelde dit percentage net onder en net boven de 50 procent. Ook het percentage dat de kans op extremisme hoog inschat (69%) ligt significant hoger dan de metingen sinds voorjaar 2019.

Het percentage dat zich zorgen maakt over terrorisme en extremisme is toegenomen ten opzichte van najaar 2023. Het percentage dat zich zorgen maakt om terrorisme is het sterkst gestegen, van 30 procent naar 43 procent. Dit percentage ligt significant hoger dan de metingen in 2021, 2022 en 2023. Toen maakte rond de een derde zich hier zorgen over. Het percentage dat zich zorgen maakt over extremisme (39%) ligt nu significant hoger dan alle voorgaande metingen (sinds voorjaar 2019).

Extremisme en terrorisme zijn ook de enige gebeurtenissen waar *meer* inwoners informatie over op zijn gaan zoeken ten opzichte van de najaarsmeting 2023. Ten opzichte van de andere metingen waarin deze vraag gesteld is (sinds voorjaar 2022) ligt het huidige percentage ook significant hoger.

Zorgen om gebeurtenissen die te maken hebben met natuurverschijnselen afgenomen

Inwoners zijn zich minder zorgen gaan maken om de gebeurtenissen extreem weer (van 36% naar 19%), natuurbranden (van 7% naar 3%) en overstromingen (van 19% naar 14%) ten opzichte van najaar 2023. Het percentage inwoners dat zich zorgen maakte om extreem weer lag in het najaar van 2023 significant hoger dan alle andere metingen sinds 2019.

Stijging percentage dat geen actie onderneemt om beter voorbereid te zijn op risico's en dreigingen

Ruim driekwart (77%) van de inwoners heeft geen actie ondernomen om beter voorbereid te zijn op risico's en dreigingen. Vijftien procent ondernam wel actie. Het percentage dat *geen* actie onderneemt, is sinds twee jaar aan het stijgen; van 61 procent in het voorjaar van 2022 naar 77 procent in de huidige meting. De belangrijkste reden om geen actie te ondernemen, is het idee zelf geen actie te kunnen ondernemen (40%). Het percentage dat dit als argument noemt is significant afgenomen ten opzichte van de najaarsmeting 2023 (45%).

Driekwart (74%) heeft over één of meer van de zeventien gebeurtenissen informatie ontvangen of opgezocht, maar geen actie ondernomen. Deze inwoners geven hiervoor als belangrijkste reden dat de informatie hen niet aanmoedigt om actie te ondernemen (37%). Een vijfde vindt dat er in de informatie onvoldoende uitgelegd wordt wat ze moeten doen (20%). De tegenstrijdigheid van informatie (5%) en een gebrek aan vertrouwen in de verzender van de informatie (6%) noemt maar een klein deel als reden.

Afname informatiebehoefte over hoe anderen te helpen tijdens een ramp

Bijna de helft van de inwoners (48%) zou graag meer informatie willen over hoe ze tijdens een ramp of crisis anderen kunnen helpen. Dit percentage daalt sinds voorjaar 2023 (54%). Bijna een op de zes (16%) weet niet goed wat ze moeten doen en zouden hierdoor anderen niet helpen. Vier op de tien (44%) zouden alleen helpen als ze weten wat ze moeten doen in de situatie. Deze percentages zijn stabiel over de tijd.

Stijging vertrouwen informatievoorziening overheid

In de huidige meting heeft één op de drie inwoners vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid tijdens een ramp of crisis (33%). Een op de vijf (20%) heeft weinig of helemaal geen vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid. Vanaf het voorjaar van 2023 is er een stijging in het vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid (van 26% naar 33%). In de huidige meting in het voorjaar van 2024 is het vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid bij een ramp of crisis weer terug op het niveau van voor de coronapandemie (2020).

48 uur geen water uit de kraan en geen elektriciteit grootste probleem

De website 'Denk Vooruit' hanteert als uitgangspunt dat iemand 48 uur zichzelf kan redden. De reden hiervoor is omdat hulp niet direct ter plaatse kan zijn. Geen water uit de kraan is na 48 uur het grootste probleem: twee derde (65%) geeft aan binnen 48 uur in de problemen te komen. Geen elektriciteit is de voorziening die na geen water uit de kraan voor veel inwoners op langere termijn voor problemen zorgt. In totaal kan ruim de helft (55%) niet langer dan 48 uur zonder elektriciteit. 18 procent zegt langer dan een week zonder elektriciteit te kunnen.

Deze bevinding is in lijn met het rapportcijfer dat inwoners zichzelf geven. Met dit rapportcijfer gaven inwoners aan hoe goed ze denken dat ze de aankomende 48 uur zijn voorbereid op uitval van verschillende voorzieningen. Inwoners geven zichzelf een 4,2 in hun voorbereiding op uitval van elektriciteit. Inwoners geven zichzelf een 4,6 in hun voorbereiding op geen kraanwater.

Acht op de tien hebben zaken in huis gehaald ter voorbereiding op uitval voorzieningen

Acht op de tien Nederlanders hebben zaken in huis gehaald om voorbereid te zijn op uitval van voorzieningen. Het grootste deel heeft kaarsen, waxinelichtjes en lucifers of aanstekers (61%) houdbaar eten (59%) en dekens om warm te blijven (58%) (extra) in huis gehaald. Een waarschuwingsfluitje om hulpdiensten te waarschuwen hebben Nederlanders het minst vaak (extra) in huis gehaald om voorbereid te zijn op uitval van voorzieningen, slechts 7 procent heeft dit in huis.

Tabel 0.1 – Totaaloverzicht uitkomsten ontwikkeling voorjaarsmeting 2024-najaarsmeting 2023*

Risico's en dreigingen	% (zeer) waarschijnlijk voorjaarsmeting 2024	% (zeer) waarschijnlijk verschil voorjaar 2024 – najaar 2023	% zeer ernstig/catastrofaal verschil voorjaar 2024 – najaar 2023	% dat gebeurtenis in top 5 zorgen noemt verschil voorjaar 2024 – najaar 2023	% dat informatie heeft ontvangen/opgezocht verschil voorjaar 2024 – najaar 2023	% dat vindt dat de overheid te weinig doet verschil voorjaar 2024 – najaar 2023
Cyberdreigingen	75%				-4%	-4%
Georganiseerde criminaliteit	74%			+4%		
Spanningen tussen bevolkingsgroepen	70%	+7%				
Extremisme	69%	+7%		+7%	+4%	
Geopolitieke en militaire dreigingen	61%	+9%	-4%	-13%	-6%	+7%
Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat	60%	+6%			-3%	
Terrorisme	60%	+12%	+4%	+13%	+6%	
Extreem weer	58%	-7%	-4%	-17%	-19%	-7%
Economische dreigingen	57%					
Infectieziekte	47%			-9%	-13%	
Natuurbrand	45%		-4%	-4%	-8%	
Overstromingen	39%			-5%	-7%	
Transportongeval	36%				-1%	-3%
Milieuramp of een chemisch incident	32%	-4%		-5%	-3%	-5%
Het stoppen van vitale processen	25%					
Stralingsongeval	11%			-3%	-2%	-4%
Aardbeving	9%	-3%			-3%	-12%

* De getoonde verschillen in percentages betreffen het verschil in procentpunten tussen de voorjaarsmeting 2024 ten opzichte van de najaarsmeting 2023.

De percentages in de tabel zijn achtereenvolgend gebaseerd op de volgende vraagstellingen:

‘Geef per gebeurtenis aan hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk je het vindt dat deze zich voordoet’; ‘Als de onderstaande gebeurtenissen zich zouden voordoen, hoe ernstig is dat voor de Nederlandse samenleving?’; ‘Kies nu maximaal vijf gebeurtenissen waar jij je de meeste zorgen over maakt’; ‘Heb je het afgelopen jaar over deze risico's en dreigingen informatie ontvangen of opgezocht?’; ‘In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?’

Inleiding

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en doel

De Risico- en Crisisbarometer (RCB) wordt tweemaal per jaar in opdracht van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) uitgevoerd. Doel is om inzicht te krijgen in de zorgen, angsten en gevoelens over veiligheid in Nederland en het vertrouwen dat inwoners van Nederland hebben in het optreden van de overheid bij rampen en crises. Sinds 2022 wordt de RCB uitgevoerd door Ipsos I&O (voorheen I&O Research).

Maatschappelijke context

Halverwege februari 2022 begon de oorlog in Oekraïne. Deze oorlog is bij het schrijven van het rapport nog steeds gaande. De dataverzameling van dit onderzoek vond ook plaats tijdens het lopende conflict tussen Israël en de Palestijnse gebieden, wat ook zijn effecten heeft op de maatschappelijke verhoudingen in Nederland. In december 2023 is het dreigingsniveau verhoogd naar het een na hoogste niveau, niveau 4 (substantieel). De reden voor deze verhoging zijn verschillende maatschappelijke dreigingen en conflicten, wat leidt tot een toenemende dreiging van verschillende vormen van terrorisme¹.

De uitkomsten van de huidige en voorgaande metingen moeten dan ook in het licht van deze maatschappelijke ontwikkelingen worden bekeken.

¹ [Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland | Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid \(nctv.nl\)](#)

1.2 Uitvoering van het onderzoek en onderzoeksverantwoording

Doelgroep & steekproef

De doelgroep van dit onderzoek zijn inwoners van Nederland van 18 jaar en ouder. Voor dit onderzoek is een gestratificeerde steekproef getrokken uit het I&O Research Panel van 4.700 inwoners, op de achtergrondkenmerken leeftijd, geslacht, opleiding, migratieachtergrond en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2023.

Aan het onderzoek hebben 2.242 panelleden meegedaan. Dit is een representatieve respons van 48 procent.

Benadering deelnemers onderzoek

De dataverzameling is uitgevoerd tussen 22 maart en 8 april 2024. De geselecteerde panelleden zijn door middel van een neutrale uitnodigingsmail gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek. Hierin stond zowel de naam van de opdrachtgever (NCTV) als het onderwerp van het onderzoek **niet** genoemd. Hierdoor zijn personen niet vooraf beïnvloed in hun antwoorden en is selectieve respons voorkomen.

Weging en marges

Op de data is een weging (op randtotalen) toegepast op de achtergrondkenmerken: leeftijd, geslacht, opleiding, migratieachtergrond, stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023 en regio (op basis van de Nielsen 4- indeling van het CBS). De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee komen de verhoudingen in de steekproef op deze achtergrondkenmerken overeen met de werkelijke verhoudingen onder de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheidsinterval van 99 procent (significantieniveau van 0,01). Er is voor dit hogere betrouwbaarheidsniveau gekozen, omdat er relatief veel verschillen – ook tussen metingen onderling – worden getoetst. Door strenger te toetsen wordt het risico om verschillen onterecht als significant aan te merken kleiner. Bij een netto steekproef van $n=2.242$ en een uitkomst van 48 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,7 procent. Dit wil zeggen dat met 99 procent zekerheid kan worden gesteld dat de uitkomst in de gehele populatie tussen 47,3 en 52,7 procent ligt.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op een traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

1.3 Presentatie van de cijfers

In sommige gevallen tellen percentages niet op tot 100 procent. Dit komt door afrondingsverschillen. Bij sommige vragen waren meerdere antwoorden mogelijk. Dit staat bij de figuurtitels vermeld. Niet elke vraag is aan elke respondent gesteld, daardoor kan het aantal personen dat een vraag heeft ingevuld, afwijken van het totaal ($n= 2.242$). Bij die vragen is in de figuurtitel beschreven wat de percentagebasis is en het aantal personen dat de vraag heeft beantwoord.

Wanneer we in dit onderzoek spreken over inwoners van Nederland, doelen we op een representatieve groep inwoners van 18 jaar en ouder. We gaan bij sommige vragen in op regionale verschillen. De indeling die we hier hanteren is: de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag), het Westen (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht), exclusief de drie grote steden, het Noorden (Groningen, Friesland, Drenthe), het Oosten (Overijssel, Gelderland, Flevoland) en het Zuiden (Zeeland, Noord-Brabant en Limburg).

Beschrijving van trends

Dit is de vijfde meting van de RCB uitgevoerd door Ipsos I&O. Bijlage A geeft een overzicht van alle eerder uitgevoerde barometers. Onderzoeksbureau Motivaction voerde de voorgaande barometers uit en maakte hierbij gebruik van het StemPunt-panel. Vanwege de overstap van Motivaction naar Ipsos I&O als uitvoerder van de RCB, kunnen de resultaten van de metingen vóór 2022 niet een-op-een worden vergeleken met de metingen van 2022 en kan niet worden bepaald of de verschillen tussen de jaren ook daadwerkelijk significant zijn.

In dit rapport geven we de trends op verschillende manieren weer. In de tabellen vergelijken we de huidige meting (voorjaar 2024) met de voorgaande twee metingen (najaar 2023 en voorjaar 2023) en de voorjaarsmeting 2019 (maart). De voorjaarsmeting 2019 van de RCB uitgevoerd door de voorgaande uitvoerder (Motivaction) beschouwen we als '0-meting'. De voorjaarsmetingen geven we het cijfer '1', de najaarsmetingen geven we het cijfer '2' in de figuren en tabellen.

De vergelijking tussen de voorjaarsmeting 2024 en de najaarsmeting 2023 geven we weer in een staafdiagram, waarbij we met driehoekjes aangeven wat de significante verschillen zijn. Een grijs driehoekje omlaag staat voor een significante afname. Een zwart driehoekje omhoog staat voor een significante toename.

Aanpassingen vragenlijst

De basisvragenlijst is in deze meting aangevuld met een themablok gericht op hoe en in welke mate inwoners voorbereid zijn op uitval van voorzieningen. Daarnaast is in de basisvragenlijst een wijziging in de lijst met zeventien gebeurtenissen doorgevoerd. De naam van 'geopolitieke dreigingen' is aangepast naar 'geopolitieke en militaire dreigingen'. We hebben in de dataverzameling gebruikgemaakt van een splitrun: naast de nieuw geformuleerde gebeurtenis, hebben we een parallelmeting mee laten lopen met de oorspronkelijke formulering. In dit rapport nemen we de nieuwe formulering 'geopolitieke en militaire dreigingen' als uitgangspunt. De uitkomsten op deze gebeurtenis in de voorgaande metingen hebben we herkend met behulp van omrekenfactoren, zodat we deze kunnen vergelijken met de huidige meting. Deze cijfers wijken hierdoor af van eerder gepubliceerde cijfers over deze meetjaren.

Voorgaande metingen zijn voor de volgende vragen en gebeurtenissen ook omrekenfactoren berekend:

- De gebeurtenissen 'spanningen tussen bevolkingsgroepen' en 'economische dreigingen'.
- Hoeveel vertrouwen heb jij op dit moment in de overheid?
- In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?
- Hoeveel vertrouwen heb je in de informatievoorziening van de overheid bij een ramp of crisis?

In bijlage B staan deze omrekenfactoren toegelicht.

Leeswijzer

Het rapport is ingedeeld in de volgende hoofdstukken:

Hoofdstuk 2. Vragen over vertrouwen in de overheid en risico's en dreigingen

Dit hoofdstuk gaat over de mate van vertrouwen van inwoners in de overheid. Op het gebied van risico's en dreigingen gaat dit hoofdstuk in op: zorgen, waarschijnlijkheid, kennis en ernst.

Hoofdstuk 3. Voorbereiding op en handelingen bij risico's en dreigingen

Dit hoofdstuk gaat in op informatiezoekgedrag, actie ondernemen naar aanleiding van risico's en dreigingen en de intentie tot ondernemen van actie bij rampen en crises.

Hoofdstuk 4. Rol overheid

Dit hoofdstuk gaat over houding van inwoners van Nederland m.b.t. de rol van de overheid bij het voorkomen van risico's en dreigingen en de informatievoorziening van de overheid bij rampen en crises.

Hoofdstuk 5. Voorbereid zijn op uitval voorzieningen

Dit themahoofdstuk gaat over de uitval van verschillende voorzieningen en hoe en in welke mate inwoners zich hierop voorbereid hebben.

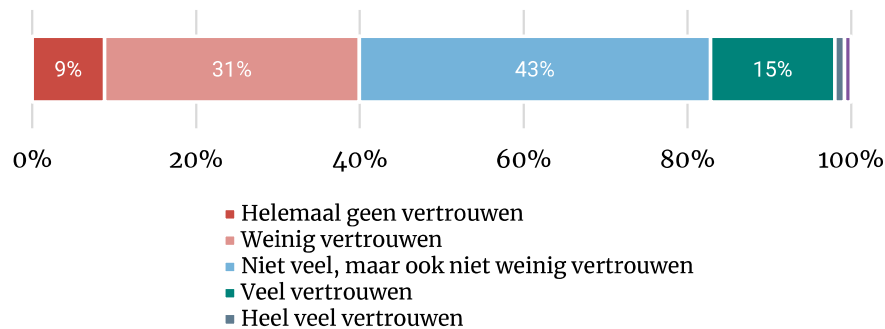

Vragen over vertrouwen in de overheid en over risico's en dreigingen

2 Vragen over vertrouwen in de overheid en risico's en dreigingen

2.1 Vertrouwen in de overheid

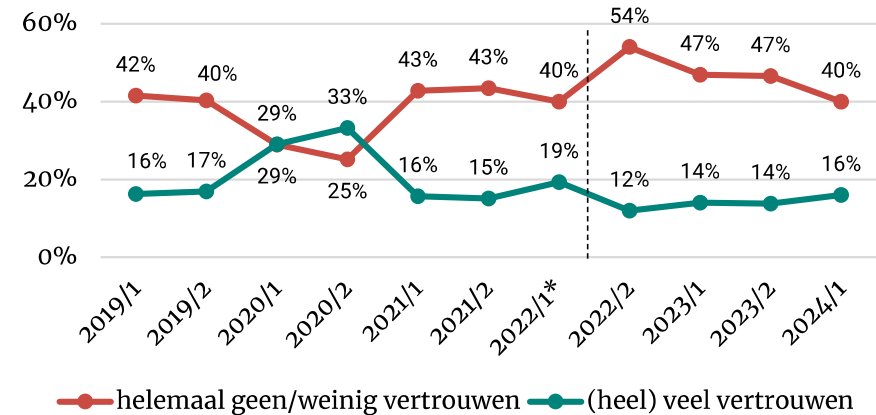
Figuur 2.1 - Hoeveel vertrouwen heb jij op dit moment in de overheid? (2024/1) Basis: alle inwoners van Nederland (n=2.242)

Grootste groep niet veel, maar ook niet weinig vertrouwen in de overheid

Vier op de tien inwoners (40%) hebben weinig tot helemaal geen vertrouwen in de overheid. Vier op de tien hebben niet veel, maar ook niet weinig vertrouwen in de overheid (43%). Zestien procent heeft (heel) veel vertrouwen in de overheid.

Figuur 2.2 - Hoeveel vertrouwen heb jij op dit moment in de overheid?* (trend)** Basis: alle inwoners van Nederland

* De vraagstelling komt weer overeen met de vraagstelling in de metingen van 2019-2021. In de meting 2022/1 was eenmalig het woordje 'landelijke' toegevoegd in de vraagstelling: Hoeveel vertrouwen heb jij op dit moment in de landelijke overheid?

Vertrouwen in de overheid op niveau 2021

Figuur 2.2 laat de ontwikkeling zien van helemaal geen en weinig vertrouwen en (heel) veel vertrouwen in de overheid².

In de huidige meting trekt het vertrouwen in de overheid aan: het deel dat (heel) veel vertrouwen heeft in de overheid is significant gestegen ten opzichte van de najaarsmeting van 2023. Ook ligt het percentage dat (helemaal) geen vertrouwen heeft lager dan in najaar 2023. Verder terug in de tijd is te zien dat in het najaar van 2022 inwoners het minste vertrouwen hadden in de overheid.

Na het najaar van 2022 trekt dit vertrouwen weer aan. In de huidige meting is het vertrouwen op het niveau van 2021 en, nog verder terug in de tijd, 2019.

Na de vraag over hoeveel vertrouwen men heeft in de overheid, is aan respondenten de open vraag gesteld *‘Waarover maak je je zorgen, als je denkt aan risico’s en dreigingen voor de nationale veiligheid?’* De uitkomsten van deze vraag komen terug in paragraaf 2.6.

Ontwikkeling vertrouwen in de overheid in perspectief

Andere onderzoeken doen ook herhaaldelijk onderzoek naar het vertrouwen van Nederlanders in de overheid en in (overheids)instellingen. Een voorbeeld hiervan is het Continu Onderzoek Burgerperspectieven (COB) van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP)³.

In dit onderzoek krijgen personen de vraag voorgelegd: *‘Hoeveel vertrouwen heeft u op dit moment in de volgende instellingen in Nederland?’*. Twee van deze instellingen zijn de Tweede Kamer en de regering⁴. Dit vertrouwen wordt gemeten aan de hand van een schaal, lopend van 1-10. In de laatste meting van de COB (dataverzameling eind 2022, begin 2023) hebben vier op de tien inwoners van Nederland *‘voldoende’* (tussen de 6 en 10) vertrouwen in de regering en Tweede Kamer. Dit onderzoek laat tussen 2021 en

2022 een daling zien in het vertrouwen in de regering, 2023 geeft een stabiel beeld weer.

Ipsos I&O voert op regelmatige basis politieke peilingen uit. Hierin vragen we ook naar vertrouwen in de overheid. De vraag in de politieke peilingen luidt: *‘Hoeveel vertrouwen heeft u in de volgende instellingen en beroepsgroepen?: a) De Nederlandse overheid als geheel, b) De Europese Unie, c) uw gemeente.* Deze uitkomsten worden sinds kort weergegeven in een interactief dashboard, waar ook de meest recente cijfers te zien zijn. De vraagstelling is niet anders dan in de RCB. Het lange termijnbeeld lijkt op de uitkomsten in de RCB. In het najaar van 2022 lag het percentage dat tamelijk veel tot heel veel vertrouwen had het laagst (29%). Hierna steeg dit percentage geleidelijk. In maart 2024 is het vertrouwen voor het laatst gemeten.⁵ Bijna vier op de tien (38%) hadden in maart tamelijk tot heel veel vertrouwen in de overheid. Bijna zes op de tien (58%) hadden niet zo veel, tot helemaal geen vertrouwen in de overheid.

³ [Burgerperspectieven 2023 bericht 2 | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#)

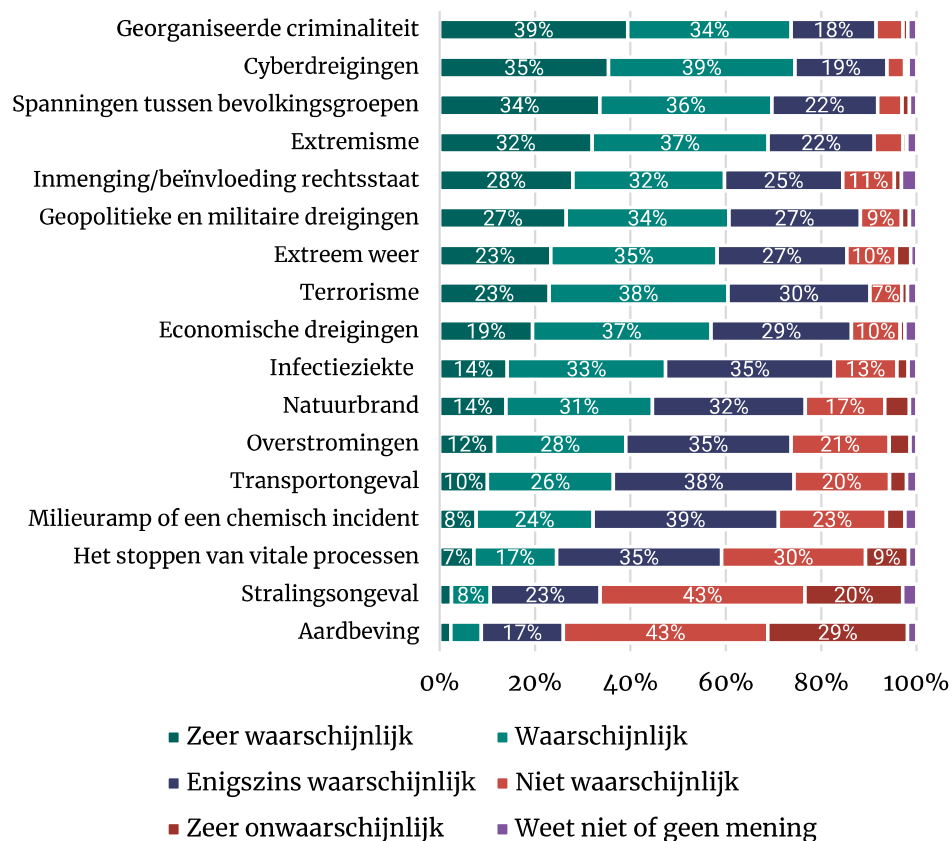
⁴ *De andere instellingen zijn: politie; rechtspraak; vakbonden; televisie/het nieuws op tv; kranten (zowel op papier als via websites en apps); grote ondernemingen/bedrijven;*

⁵ [Vertrouwen in de overheid – I&O Research \(ioresearch.nl\)](#)

2.2 Ingeschatte waarschijnlijkheid risico's en dreigingen

Figuur 2.3 - Hieronder staat een lijst van gebeurtenissen die een risico of een dreiging kunnen vormen voor de nationale veiligheid. Geef per gebeurtenis aan hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk je het vindt dat deze zich voordoet.

Basis: alle inwoners van Nederland (n=2.242)

Georganiseerde criminaliteit meest waarschijnlijke dreiging

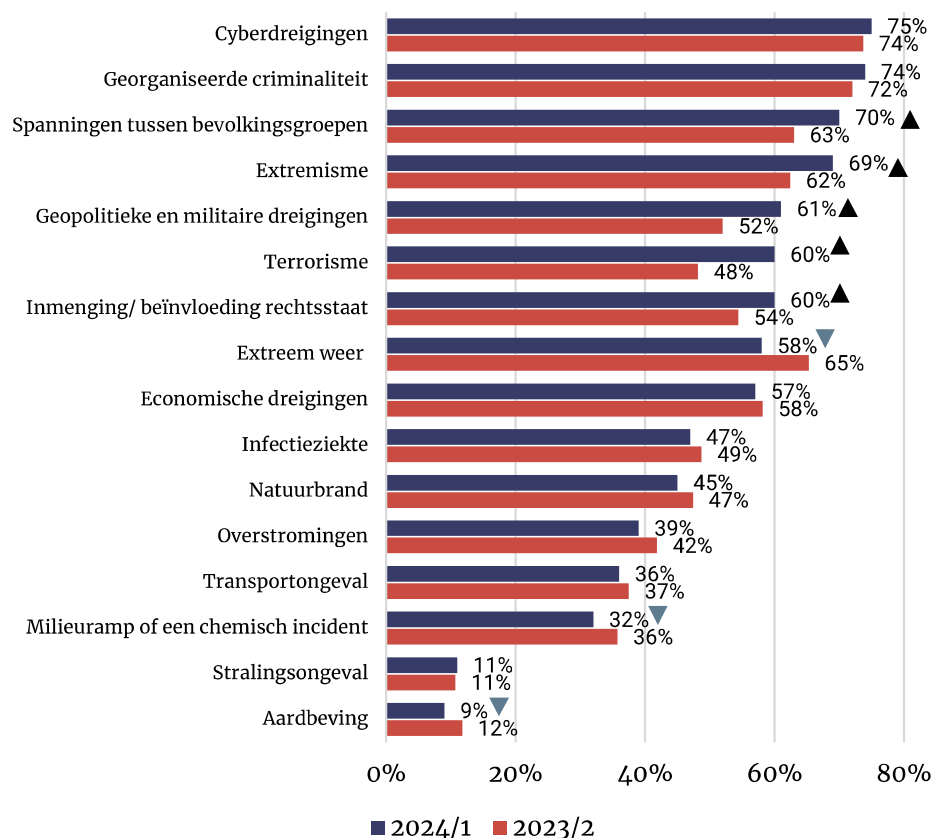
Vier op de tien (39%) denken dat het zeer waarschijnlijk is dat georganiseerde criminaliteit zich voordoet in Nederland.

Een derde (35%) acht cyberdreigingen en spanningen tussen bevolkingsgroepen zeer waarschijnlijk.

Inwoners schatten de kans op stralingsongevallen (3% zeer waarschijnlijk) en aardbevingen (2% zeer waarschijnlijk) het laagst in.

Ontwikkeling waarschijnlijkheid risico's en dreigingen

Figuur 2.4 - Hieronder staat een lijst van gebeurtenissen die een risico of een dreiging kunnen vormen voor de nationale veiligheid. Geef per gebeurtenis aan hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk je het vindt dat deze zich voordoet. (% (zeer) waarschijnlijk) Basis: alle inwoners van Nederland

Cyberdreigingen blijven meest waarschijnlijk

Net als in de vorige meting schatten inwoners de kans op het voordoen van cyberdreigingen en georganiseerde criminaliteit in als het meest waarschijnlijk.

Van een aantal gebeurtenissen is het percentage dat dit (zeer) waarschijnlijk vindt toegenomen t.o.v. het najaar van 2023:

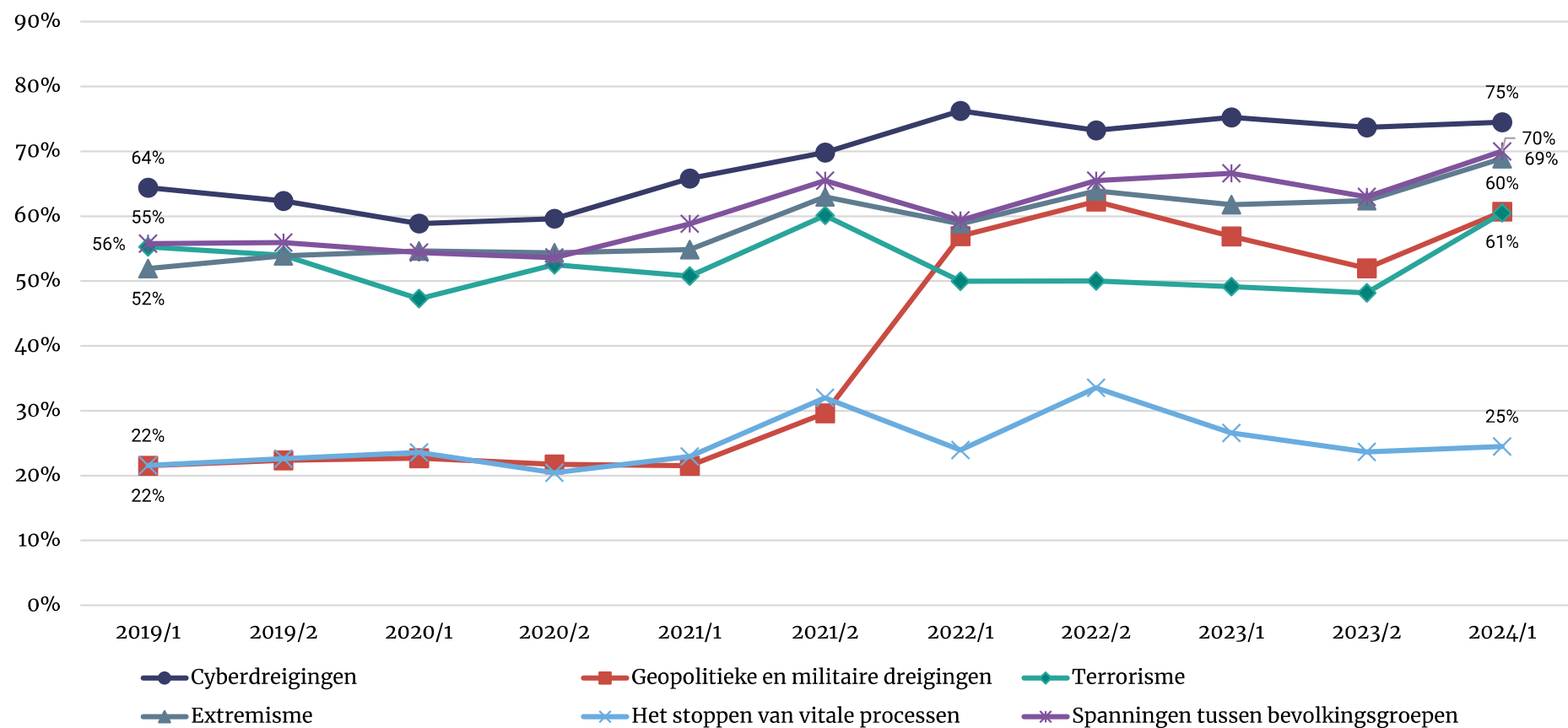
- Spanningen tussen bevolkingsgroepen (+7 procentpunt);
- Extremisme (+7 procentpunt);
- Geopolitieke en militaire dreigingen (+9 procentpunt);
- Terrorisme (+12 procentpunt);
- Ongewenste inmenging/ beïnvloeding van de democratische rechtstaat (+6 procentpunt).

Ten opzichte van het najaar 2023 zijn er ook een aantal zaken waarvan inwoners het minder waarschijnlijk vinden dat deze zich voordoen. Deze zijn:

- Extreem weer (-7 procentpunt);
- Een milieuramp of chemisch incident (-4 procentpunt);
- Een aardbeving (-3 procentpunt).

Figuur 2.5 – Waarschijnlijkheid gebeurtenissen over de tijd (% (zeer) waarschijnlijk)

Basis: alle inwoners van Nederland

Waarschijnlijkheid geopolitieke en militaire dreigingen vanaf najaar 2021 sterk toegenomen

Figuur 2.5 laat de lange termijn trend zien van het percentage inwoners dat een zestal gebeurtenissen⁶ (zeer) waarschijnlijk vindt. Hieruit wordt duidelijk dat over de langere termijn bij een aantal gebeurtenissen sprake is van een toename. Dit geldt voor:

- Cyberdreigingen. Tussen najaar 2020 en voorjaar 2022 is het percentage significant gestegen (van 60% naar 76%). Na voorjaar 2022 blijft het beeld redelijk stabiel.
- Extremisme. Tussen voorjaar 2021 en najaar 2021 steeg dit percentage van 55 naar 63 procent. Dit percentage bleef tot de najaarsmeting van 2023 redelijk stabiel. In de huidige meting is het percentage dat extremisme zeer waarschijnlijk vindt weer toegenomen (van 62% naar 69%).
- Spanningen tussen bevolkingsgroepen. Tussen najaar 2021 en de huidige meting is een stijging in het percentage dat deze gebeurtenis als waarschijnlijk ziet (van 65% naar 70%). De tussenliggende metingen laten wel fluctuaties zien.
- Geopolitieke en militaire dreigingen. Deze gebeurtenis laat van alle stijgingen de meest duidelijke stijgende lijn zien. In voorjaar 2021 had 22 procent het idee dat deze gebeurtenis (zeer)

waarschijnlijk is, in het voorjaar van 2024 ligt dit percentage op 61 procent.

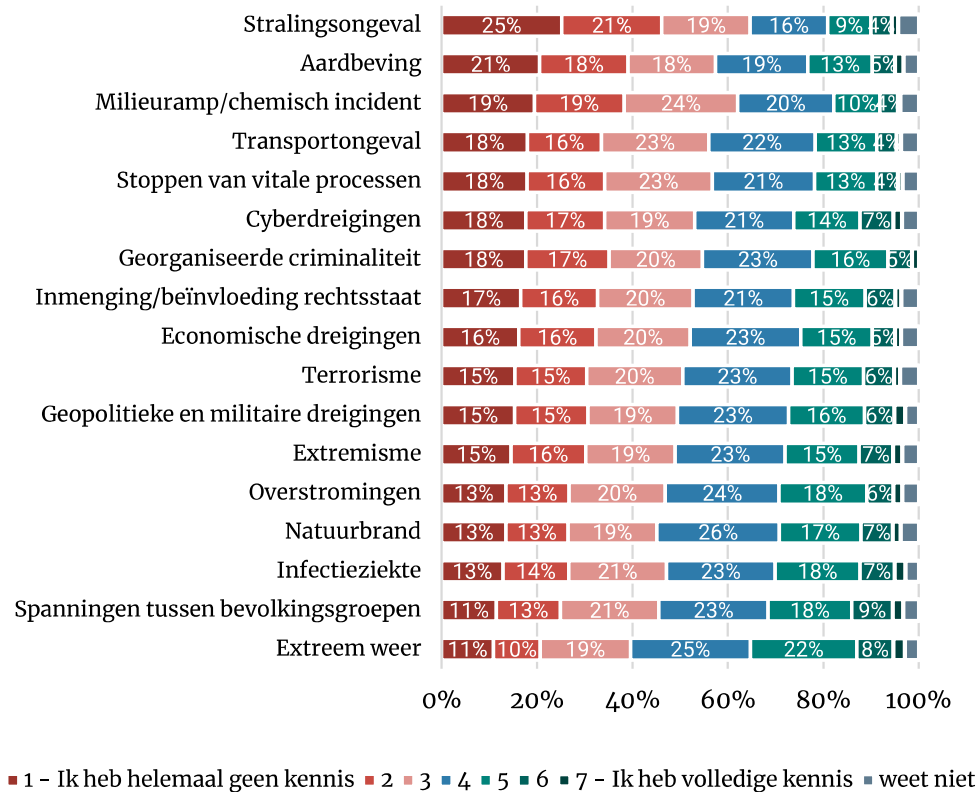
Het percentage dat ‘terrorisme’ (zeer) waarschijnlijk vindt laat fluctuaties over de tijd zien. Tussen voorjaar 2021 en najaar 2021 was er een stijgende lijn (van 51% naar 61%). Hierna daalde het percentage weer (50%). Dit beeld bleef tot en met de najaarsmeting 2023 redelijk stabiel. In de huidige meting is juist weer een toename in het percentage dat het waarschijnlijk vindt te zien.

De waarschijnlijkheid van ‘het stoppen van vitale processen’ laat ook fluctuaties zien. De hoogste percentages lagen in de periodes najaar 2021 (32%) en najaar 2022 (34%) in de rest van de periodes zag ongeveer een kwart deze gebeurtenis als (zeer) waarschijnlijk. Een mogelijke reden voor de het hoge percentage dat het stoppen van vitale processen in het najaar van 2022 als (zeer) waarschijnlijk zag, is de explosie van de Nord-Stream pijplijn op 26 september 2022.

⁶ Cyberdreigingen, geopolitieke en militaire dreigingen, terrorisme, extremisme, het stoppen van vitale processen en spanningen tussen bevolkingsgroepen

2.3 Kennis risico's en dreigingen

Figuur 2.6 - Hoeveel kennis heb jij van risico's en dreigingen voor de nationale veiligheid? Basis: alle inwoners van Nederland (n=2.242)

Inwoners minste kennis van stralingsongevallen

Inwoners van Nederland is per risico en dreiging gevraagd hoe ze hun kennis inschatten, op een schaal van 1 tot 7. Figuur 2.6 laat het ingeschatte kennisniveau van inwoners zien, gesorteerd van laag naar hoog kennisniveau.

De top drie is achtereenvolgens:

1. Stralingsongevallen (25%);
2. Aardbevingen (21%);
3. Milieuramp/chemisch incident (19%).

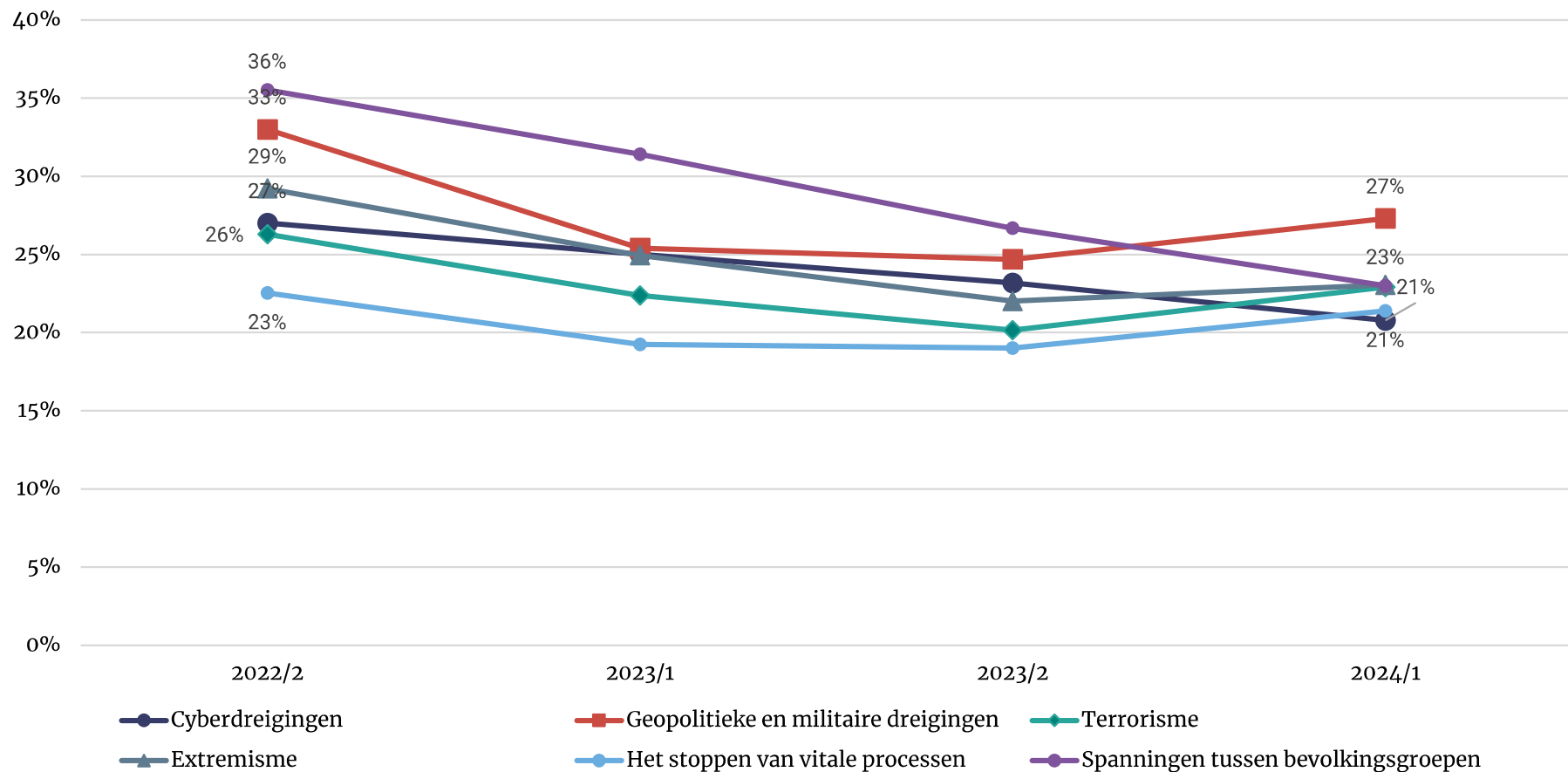
Deze top drie komt overeen met het najaar van 2023. Eén op de vijf denkt volledige kennis te hebben van extreem weer. Het kennisniveau ligt bij deze gebeurtenis het hoogst. Dit komt overeen met het najaar van 2023. Het algemene gemiddelde kennisniveau van alle 17 gebeurtenissen komt uit op een 3,3. Dit komt overeen met de metingen uit 2023.

Inwoners die zich zorgen maken, schatten eigen kennis hoger in

Inwoners die zich zorgen maken over een gebeurtenis die een risico of dreiging kan vormen voor de nationale veiligheid, schatten over het algemeen hun kennisniveau van dat risico hoger in dan inwoners die zich hierover geen zorgen maken. Bijvoorbeeld: van de inwoners die zich zorgen maken om ongewenste inmenging en beïnvloeding van onze democratische rechtstaat schat 34 procent hun kennisniveau hoog in (5-7). Van de inwoners die zich geen zorgen maken is dit 19 procent. Twintig procent van de groep die zich geen zorgen maakt over geopolitieke en militaire dreigingen geeft aan hier veel kennis van te hebben. Bij de groep die zich wel zorgen maakt schat 30 procent het eigen kennisniveau hoog in.

Ontwikkeling kennis gebeurtenissen

Figuur 2.7 – Kennis gebeurtenissen over de tijd (% 5,6,7: veel kennis)

Ingeschatte kennisniveau is over lange termijn gedaald

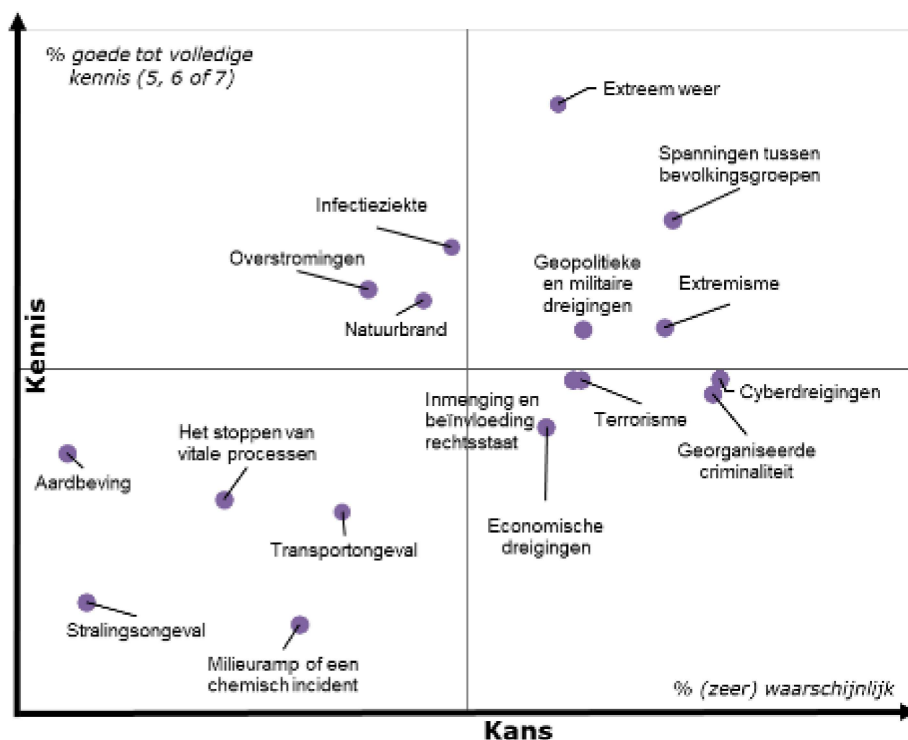
Figuur 2.7 laat de lange termijn trend zien van het percentage inwoners dat aangeeft veel kennis te hebben van een zestal gebeurtenissen. Dit kennisniveau is sinds najaar 2022 uitgevraagd. Over deze periode is te zien dat bij vijf gebeurtenissen een duidelijk dalende lijn te zien is in het kennisniveau. De sterkste daling is zichtbaar bij spanningen tussen bevolkingsgroepen (van 36% naar 23%).

Bij de gebeurtenis 'geopolitieke en militaire dreigingen' daalde het zelf ingeschatte kennisniveau tussen najaar 2022 en voorjaar 2023 (van 33% naar 25%). In het voorjaar van 2024 is het kennisniveau weer licht toegenomen (van 25% naar 27%).

Matrix kennis en kansen gebeurtenissen

Kennis (zeer) hoog, kans (zeer) klein

Kennis (zeer) hoog, kans (zeer) waarschijnlijk

Kennis (zeer) laag, kans (zeer) waarschijnlijk

Kennis (zeer) laag, kans (zeer) klein

De matrix zet de kennis van risico's en dreigingen af tegen de kans op risico's en dreigingen. Wanneer risico's en dreigingen links bovenin staan betekent dit dat inwoners inschatten dat ze hier veel kennis van hebben. De kans dat deze gebeurtenissen zich voordoen schatten ze laag in. Dit geldt voor overstromingen, infectieziekte en natuurbrand.

Links onderin betekent dat inwoners hun kennisniveau laag inschatten, en de kans op deze gebeurtenissen zeer klein achten. De gebeurtenissen in dit kwadrant zijn: aardbevingen, transportongevallen, het stoppen van vitale processen, stralingsongeval en milieurampen of chemische incidenten. Stralingsongevallen staat helemaal links onderin. Dit betekent dat inwoners hun kennis zeer laag inschatten en de kans hierop ook zeer klein. Bij aardbevingen wordt de kans ook laag ingeschat, de ingeschatte kennis ligt iets hoger.

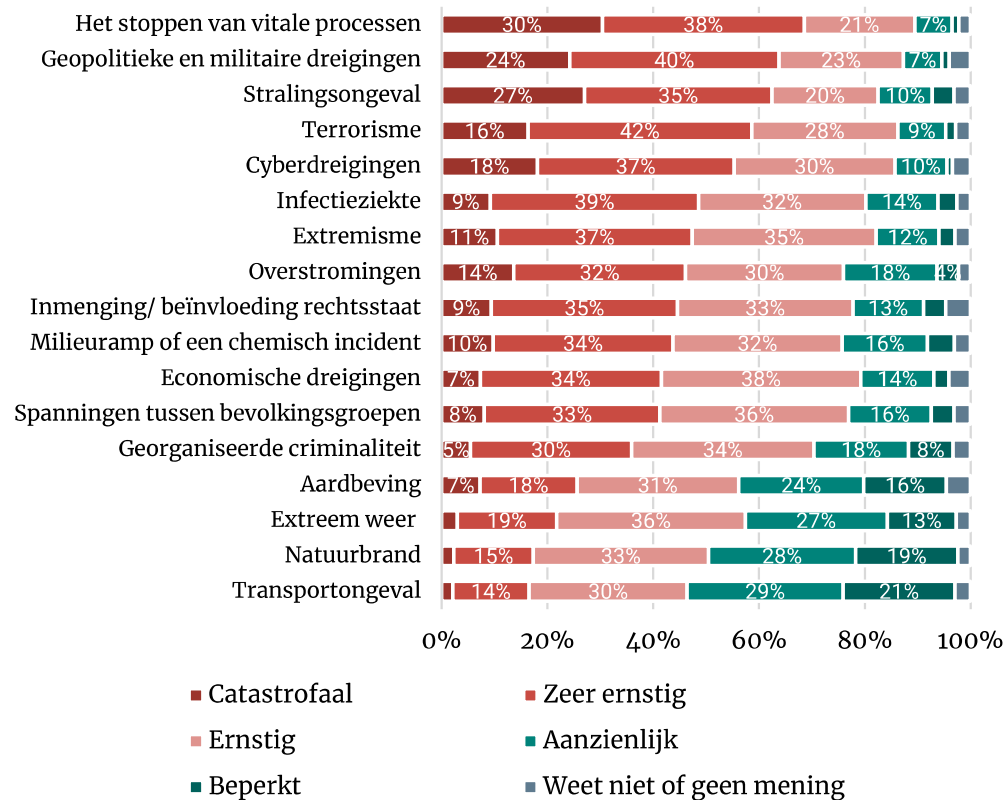
Van gebeurtenissen die rechts bovenin staan schatten inwoners de eigen kennis en de kans op deze gebeurtenissen (zeer) hoog in. Dit geldt met name voor extreem weer. Geopolitieke en militaire dreigingen en extremisme staan lager in dit kwadrant. Inwoners schatten hun kennisniveau van deze gebeurtenissen wat lager in.

Rechts onderin staan de gebeurtenissen waarvan inwoners denken dat hun kennis (zeer) laag is, maar de waarschijnlijkheid (zeer) hoog. Cyberdreigingen, georganiseerde criminaliteit, terrorisme, inmenging en beïnvloeding van de rechtsstaat en economische dreigingen zitten in dit kwadrant. Deze staan echter relatief hoog in het kwadrant, wat betekent dat de kennis rond het gemiddelde ligt.

2.4 Ernst gebeurtenissen

Figuur 2.8 - Als de onderstaande gebeurtenissen zich zouden voordoen, hoe ernstig is dat voor de Nederlandse samenleving?

Basis: alle inwoners van Nederland (n=2.242)

Stoppen van vitale processen meest ernstig voor de samenleving

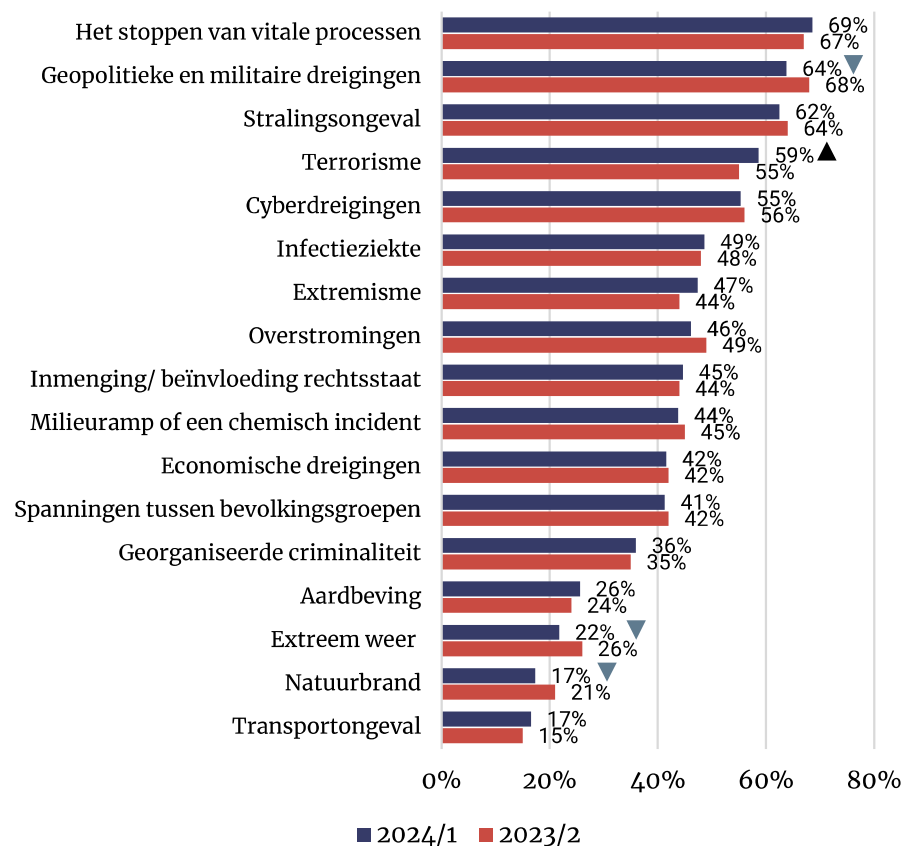
Inwoners denken dat het stoppen van vitale processen en stralingsongevallen het meest ernstig zijn voor de Nederlandse samenleving. Ongeveer drie op de tien denken dat het stoppen van vitale processen (30%) en stralingsongevallen (27%) catastrofaal zullen zijn voor de samenleving en ruim een derde schat in dat deze gebeurtenissen zeer ernstig zijn. Geopolitieke en militaire dreigingen ziet een kwart van de inwoners als catastrofaal. Vier op de tien ziet deze gebeurtenis als zeer ernstig voor de Nederlandse samenleving.

Natuurbranden en een transportongeval zien inwoners als minst ernstig voor de Nederlandse samenleving. Ongeveer een vijfde denkt dat een transportongeval (21%) of een natuurbrand (19%) een beperkte invloed heeft op de Nederlandse samenleving.

Ontwikkeling ernst gebeurtenissen

Figuur 2.9 - Als de onderstaande gebeurtenissen zich zouden voordoen, hoe ernstig is dat voor de Nederlandse samenleving? (%zeer ernstig/catastrofaal)

Basis: alle inwoners van Nederland

Terrorisme in ernst toegenomen

Het stoppen van vitale processen, geopolitieke en militaire dreigingen en stralingsongevallen zien inwoners net zoals in het najaar 2023 als het meest ernstig voor de Nederlandse samenleving. Het percentage dat geopolitieke en militaire dreigingen als zeer ernstig/catastrofaal ziet is wat afgenomen ten opzichte van het najaar van 2023, van 68 naar 64 procent. Tussen najaar 2022 en najaar 2023 was er ook al sprake van een dalende trend (van 77% naar 73%).

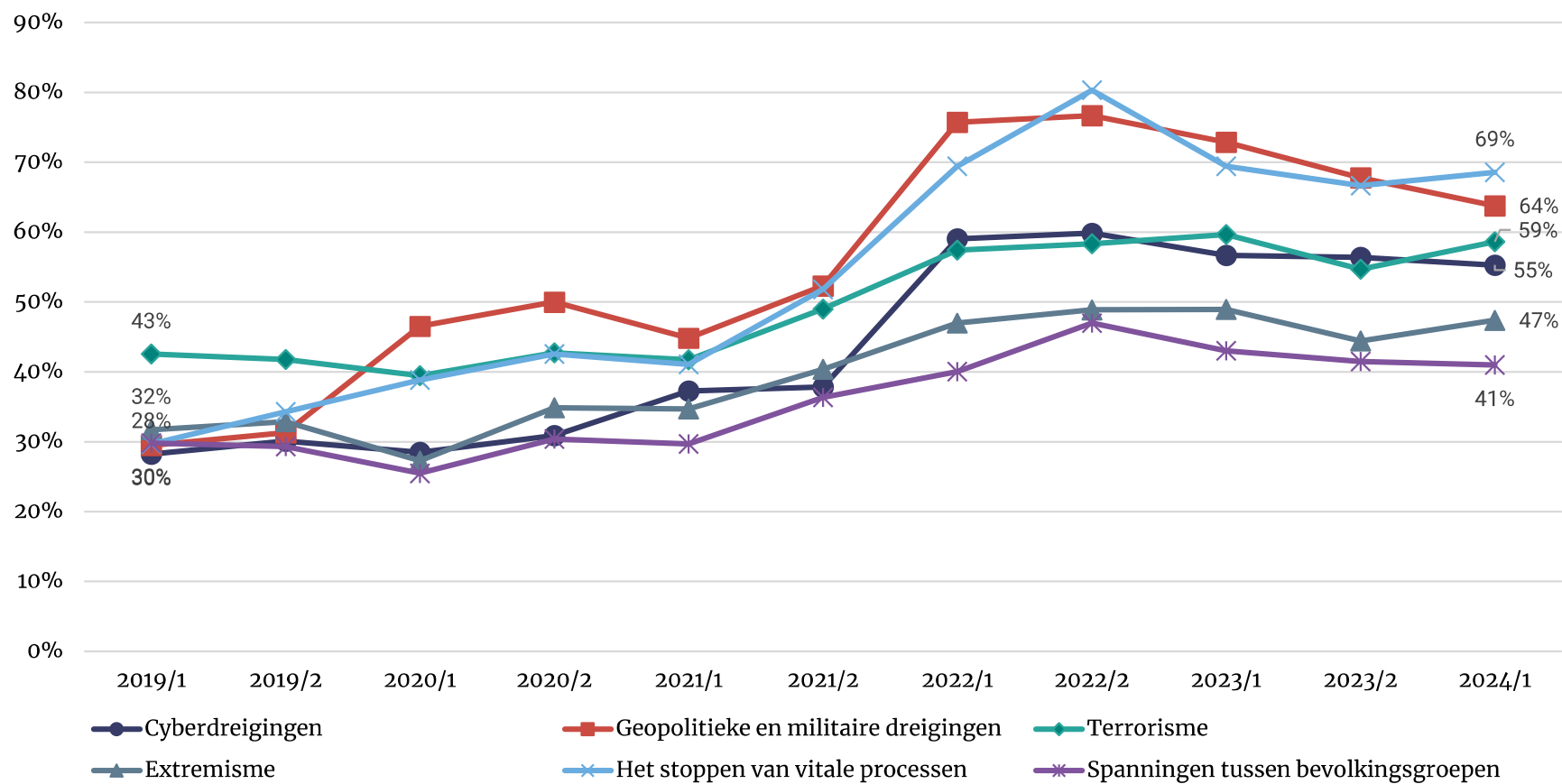
Terrorisme staat op de vierde plek. Het percentage inwoners dat deze gebeurtenis als zeer ernstig/catastrofaal ziet is significant toegenomen, van 55 naar 59 procent. Het percentage is in de huidige meting weer op het niveau van de voorjaarsmeting van 2023 (niet weergegeven in het figuur).

Het deel van de inwoners dat denkt dat extreem weer of een natuurbrand een zeer ernstig dan wel catastrofaal effect heeft op de Nederlandse samenleving is afgenomen ten opzichte van het najaar 2023. Bij natuurbrand is een duidelijk 'seizoenseffect' te zien. Sinds 2021 ligt in het najaar het percentage inwoners dat de ernst van natuurbranden hoog inschat rond de 20 procent en in het voorjaar op 16 procent. Bij extreem weer is dit seizoenseffect niet duidelijk zichtbaar. In zowel het najaar 2021, voorjaar 2022 en najaar 2022 zag ruim een kwart deze gebeurtenis als zeer ernstig/catastrofaal.

In de najaarsmeting van 2023 schatte een relatief hoog percentage de ernst van extreem weer hoog in (36%) ten opzichte van alle andere metingen sinds voorjaar 2019.

Figuur 2.10 – Ernst gebeurtenissen over de tijd (% zeer ernstig/ catastrofaal)

Basis: alle inwoners van Nederland

Stoppen van vitale processen en geopolitieke en militaire dreigingen tonen de sterkste stijging in ingeschatte ernst

Figuur 2.10 laat de lange termijn trend zien van de ingeschatte ernst van de gebeurtenissen (zeer ernstig/catastrofaal) voor een zestal gebeurtenissen.

Bij alle zes weergegeven gebeurtenissen is de gepercipieerde ernst over de tijd toegenomen. De sterkste stijgingen zijn zichtbaar bij 'het stoppen van vitale processen' (van 30% naar 69%) en 'geopolitieke en militaire dreigingen' (van 29% naar 64%). Zowel bij geopolitieke dreigingen en het stoppen van vitale processen was steeg het percentage dat deze gebeurtenissen als zeer ernstig/catastrofaal inschat het sterkst tussen het voorjaar van 2021 en het najaar van 2021.

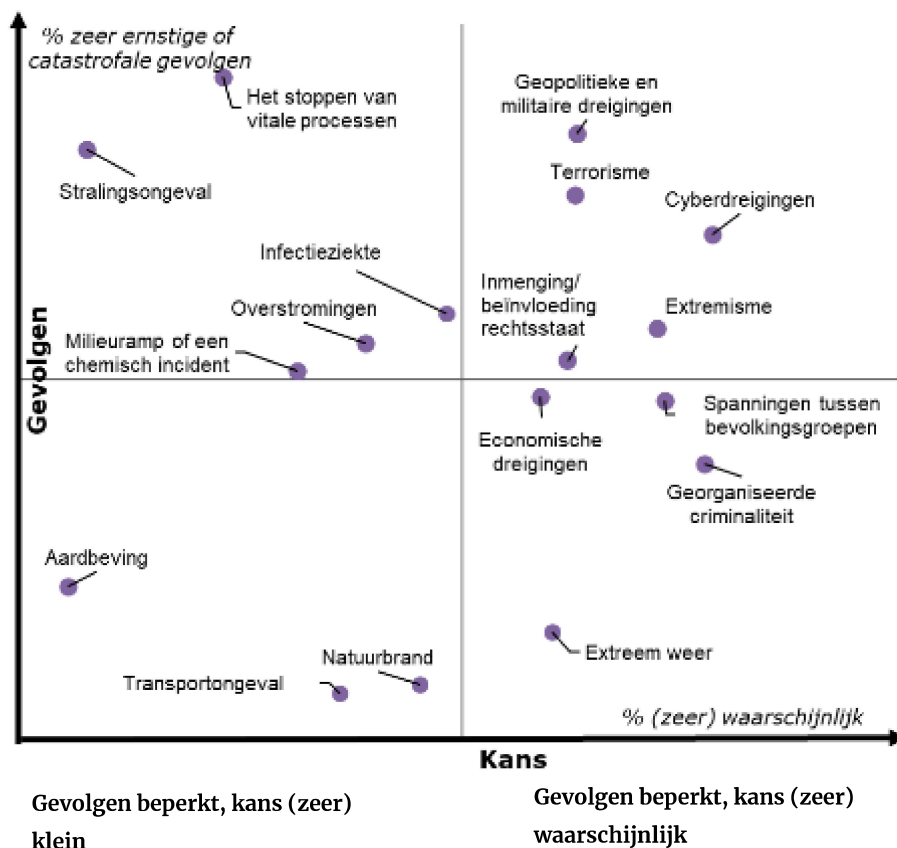
De andere gebeurtenissen laten de volgende ontwikkelingen zien:

- De ingeschatte ernst van cyberdreigingen steeg tussen najaar 2021 en voorjaar 2022 het sterkst (van 38% naar 59%). Hierna bleef het beeld redelijk stabiel.
- Het deel van de inwoners dat terrorisme als zeer ernstig/catastrofaal ervaart, steeg tussen voorjaar 2021 en voorjaar 2022 (van 42% naar 57%). Na deze stijging bleef het percentage redelijk stabiel.
- Het percentage dat spanningen tussen bevolkingsgroepen als zeer ernstig/catastrofaal ziet schommelde tussen 2019 en voorjaar 2021 tussen de 25 en 30 procent. In het najaar van 2021 steeg dit percentage naar 36 procent. In de daaropvolgende periode ervaarde rond de vier op de tien spanningen tussen bevolkingsgroepen als zeer ernstig/catastrofaal. In het najaar van 2022 schatte bijna de helft deze gebeurtenis als zeer ernstig/catastrofaal in (47%).

Matrix gevolgen en kansen gebeurtenissen

Gevolgen zeer ernstig, kans (zeer) klein

Gevolgen zeer ernstig,
kans (zeer) waarschijnlijk

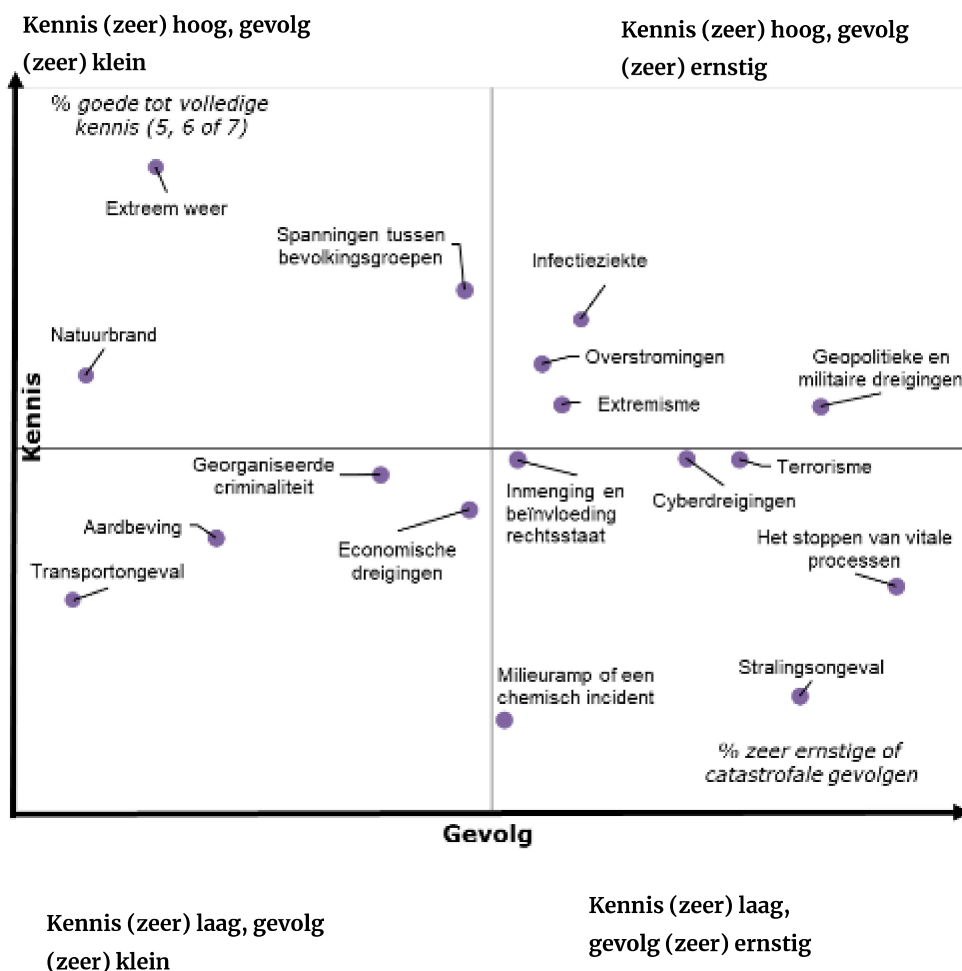

De matrix laat de combinatie zien van de door inwoners ingeschatte gevolgen die een bepaalde gebeurtenis heeft voor de Nederlandse samenleving, in combinatie met de door inwoners ingeschatte kans dat een bepaalde gebeurtenis zich voor zal doen.

Van gebeurtenissen die links bovenin staan verwachten inwoners van Nederland dat deze **zeer ernstige gevolgen** hebben, maar schatten ze **de kans wel klein** dat deze zich zullen voordoen. Dit geldt voor stralingsongevallen en het stoppen van vitale processen. Infectieziekte, overstromingen en milieuramp of chemisch incident staan wat dichterbij de assen, wat betekent dat Nederlanders hier de kans iets groter van inschatten, maar de gevolgen iets minder erg. Aardbeving, transportongeval en natuurbranden bevinden zich in het kwadrant linksonder. Inwoners van Nederland schatten **de kans relatief klein** dat deze voor zullen komen. Als deze gebeurtenissen wel voorkomen, denken inwoners van Nederland dat de gevolgen hiervan **niet zo ernstig** zullen zijn.

De dreigingen rechts bovenin zijn gebeurtenissen waarvan men denkt dat de gevolgen **zeer ernstig** zullen zijn en dat het ook **zeer waarschijnlijk** is dat deze zich voor zullen doen. Dit zijn geopolitieke en militaire dreigingen, terrorisme, cyberdreigingen, inmenging of beïnvloeding van de rechtsstaat en extremisme. Rechts onderin staan de gebeurtenissen waarvan inwoners van Nederland denken dat de **kans hierop (vrij) groot** is, maar **de gevolgen vrij klein**. Dit geldt voor economische dreigingen, georganiseerde criminaliteit, spanningen tussen bevolkingsgroepen en extreem weer.

Matrix kennis en gevolgen gebeurtenissen

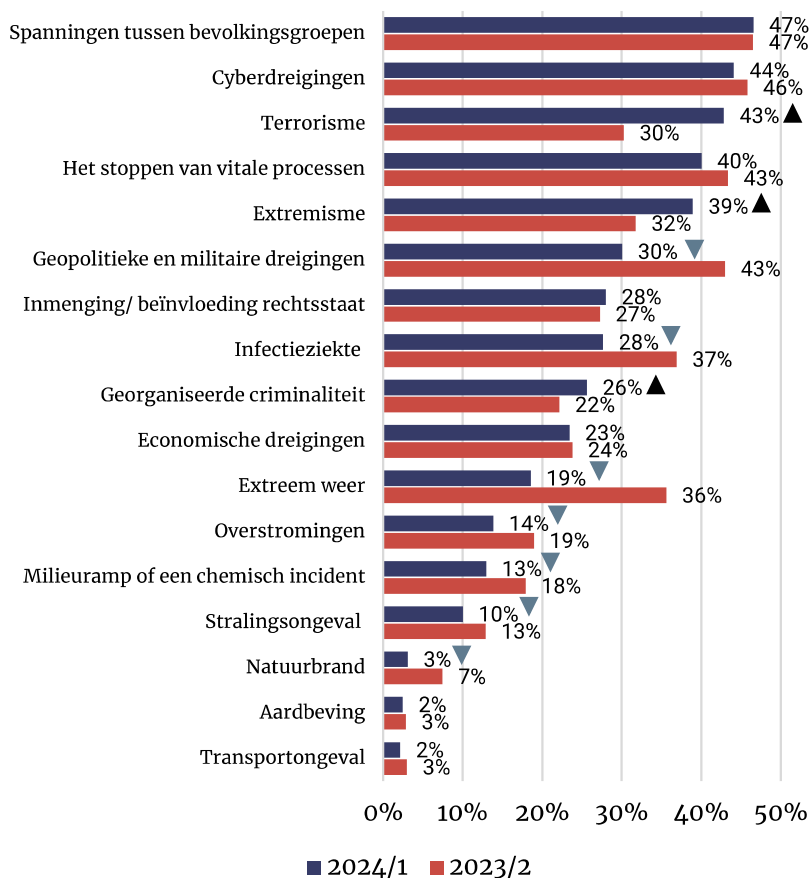

Deze matrix toont de combinatie van de ingeschatte kennis van risico's en dreigingen, in combinatie met de gevolgen van bepaalde gebeurtenissen voor de Nederlandse samenleving. In het kwadrant rechtsonder staan gebeurtenissen waarvan de **ingeschatte kennis van inwoners laag** is, maar waarvan ze **de gevolgen van deze gebeurtenis wel ernstig inschatten**. Stralingsongeval ligt in dit kwadrant bijna het meest naar rechts en het laagst, wat betekent dat inwoners hun kennis hiervan het laagst inschatten, maar de gevolgen het meest ernstig achten. Het kennisniveau van een milieuramp of een chemisch incident ligt ongeveer net zo laag in het kwadrant, maar meer naar links in het kwadrant. Dit betekent dat inwoners de gevolgen iets minder ernstig inschatten. Terrorisme, cyberdreigingen en inmenging en beïnvloeding van de rechtsstaat vallen ook binnen dit kwadrant. Deze liggen wat hoger, wat betekent dat Nederlanders hun kennis hoger inschatten dan bij de andere gebeurtenissen binnen dit kwadrant. Terrorisme wordt, ten opzichte van cyberdreigingen en beïnvloeding en inmenging van de rechtstaat het ernstigst ingeschat. Het stoppen van vitale processen ligt het meest ver naar rechts. Dit betekent dat deze gebeurtenis wordt qua ernst het hoogst ingeschat. Het kennisniveau ligt tussen de andere gebeurtenissen in het kwadrant in.

In het kwadrant rechtsboven staan gebeurtenissen waarvan de inwoners de **gevolgen als zeer ernstig** inschatten, en hier ook **veel kennis** over hebben. Dit zijn infectieziekten, overstromingen, geopolitieke en militaire dreigingen en extremisme. Het kennisniveau van infectieziekten ligt het hoogst. De ernst van geopolitieke en militaire dreigingen wordt, ten opzichte van de andere gebeurtenissen in het kwadrant, het hoogst ingeschat.

2.5 Zorgen over risico's en dreigingen

Figuur 2.11 - Kies nu maximaal vijf gebeurtenissen waar jij je de meeste zorgen om maakt. Basis: alle inwoners van Nederland

Meer inwoners maken zich zorgen om terrorisme

In de voorjaarsmeting van 2024 maken inwoners zich de meeste zorgen over spanningen tussen bevolkingsgroepen (47%), cyberdreigingen (44%) en terrorisme (43%).

Over een aantal gebeurtenissen maakt een significant *groter deel* van de inwoners zich zorgen ten opzichte van de najaarsmeting 2023:

- Terrorisme (+13 procentpunt);
- Extremisme (+7 procentpunt);
- Georganiseerde criminaliteit (+4 procentpunt).

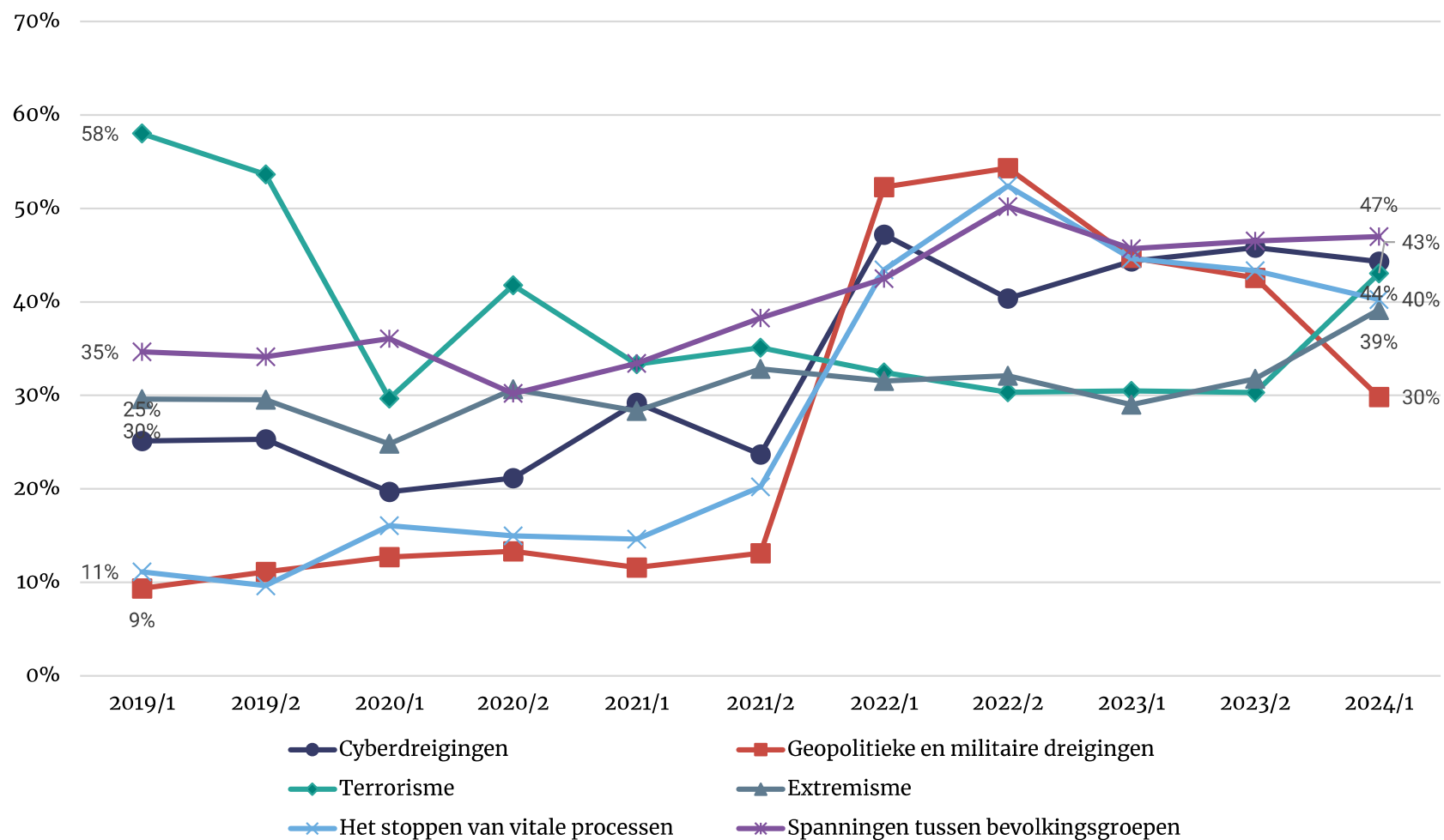
Over de volgende gebeurtenissen is een *kleiner deel* van de inwoners zich zorgen gaan maken:

- Geopolitieke en militaire dreigingen (-13 procentpunt);
- Infectieziekten (-9 procentpunt);
- Extreem weer (-17 procentpunt);
- Overstromingen (-5 procentpunt);
- Milieuramp of chemisch incident (-5 procentpunt);
- Stralingsongeval (-3 procentpunt);
- Natuurbrand (-4 procentpunt).

Tussen najaar 2022 en voorjaar 2023 was er al sprake van een dalende trend in zorgen over geopolitieke en militaire dreigingen (van 54% naar 45%).

Bij zowel extreem weer als overstromingen is er *geen* duidelijk seizoenseffect te zien. Het percentage dat zich zorgen maakte over extreem weer lag in het najaar van 2023 significant hoger dan *alle* andere metingen sinds 2019. Het huidige percentage ligt significant lager dan de voorjaarsmeting van 2022 (23%) en de voorjaarsmeting van 2023 (29%). In het voorjaar van 2023 maakte juist een hoger percentage (24%) zich zorgen over overstromingen.

Figuur 2.12 – Zorgen over risico's en dreigingen over de tijd

Zorgen om stoppen vitale processen het sterkst toegenomen

Figuur 2.12 laat voor zes geselecteerde gebeurtenissen zien hoe groot het percentage is dat zich zorgen maakt over de periode 2019 voorjaar 2024.

Bij bijna alle getoonde gebeurtenissen is het percentage dat zich zorgen maakt gestegen over de tijd, met uitzondering van terrorisme.

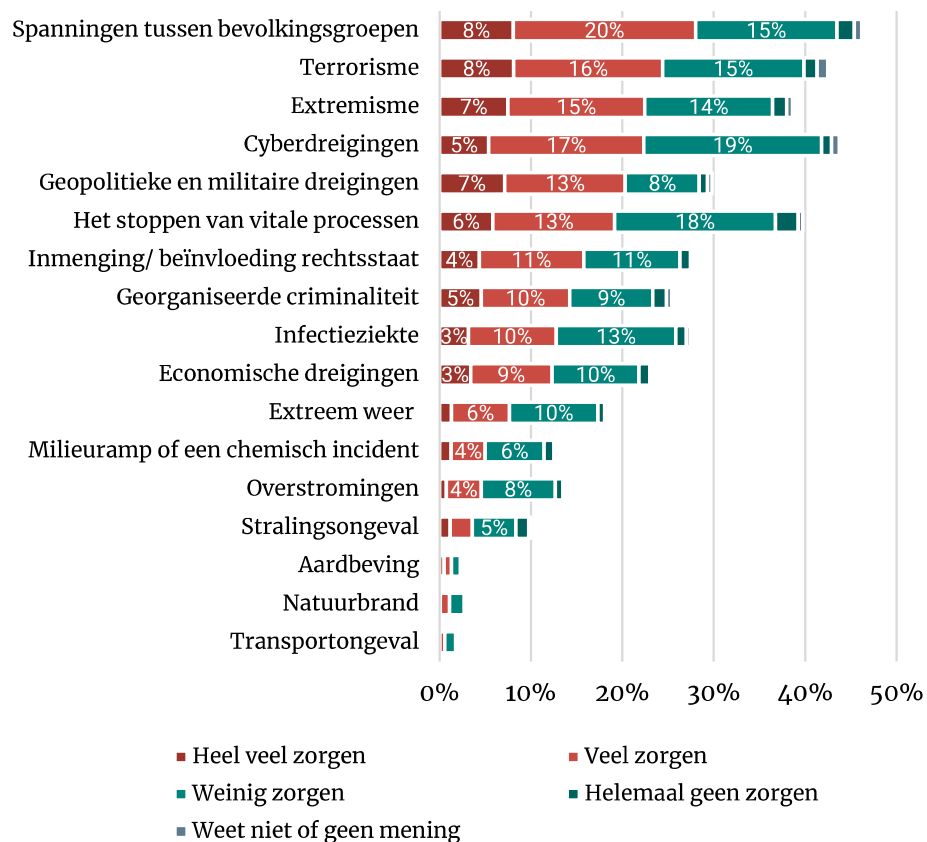
Bij zowel cyberdreigingen, geopolitieke dreigingen als het stoppen van vitale processen is het percentage dat zich hierover zorgen maakt het sterkst gestegen tussen de meting van najaar 2021 en voorjaar 2022. Een mogelijke verklaring hiervoor is de inval van Rusland in Oekraïne in februari 2022. Bij cyberdreigingen en het stoppen van vitale processen blijft het percentage dat zich zorgen maakt na deze sterke toename redelijk stabiel over de tijd. Bij zorgen om geopolitieke en militaire dreigingen is ten opzichte van de najaarsmeting 2023 een afname in het percentage dat zich hierover zorgen maakt (van 43% naar 30%).

De zorgen over spanningen tussen bevolkingsgroepen vertoonde tussen het voorjaar van 2022 en het najaar van 2022 een toename (van 42% naar 50%). Na het najaar van 2022 blijft dit percentage stabiel.

Het percentage dat zich zorgen maakt over terrorisme nam na 2019 sterk af, van 54 procent in het najaar van 2019 naar 30 procent in het voorjaar van 2020. Momenteel is het percentage dat zich zorgen maakt over terrorisme weer toegenomen en op een vergelijkbaar percentage als in het najaar van 2022 (42%).

Zorgen over eigen veiligheid en die van naasten

Figuur 2.13 - Hoeveel zorgen maak jij je op dit moment over de veiligheid van jezelf en je familie en vrienden door onderstaande gebeurtenissen? Je krijgt hier de risico's en dreigingen te zien waar jij je de meeste zorgen over maakt (maximaal 5). Basis: alle inwoners van Nederland (n=2.242)

Om spanningen tussen bevolkingsgroepen en terrorisme maken inwoners zich meeste zorgen als het gaat om eigen veiligheid

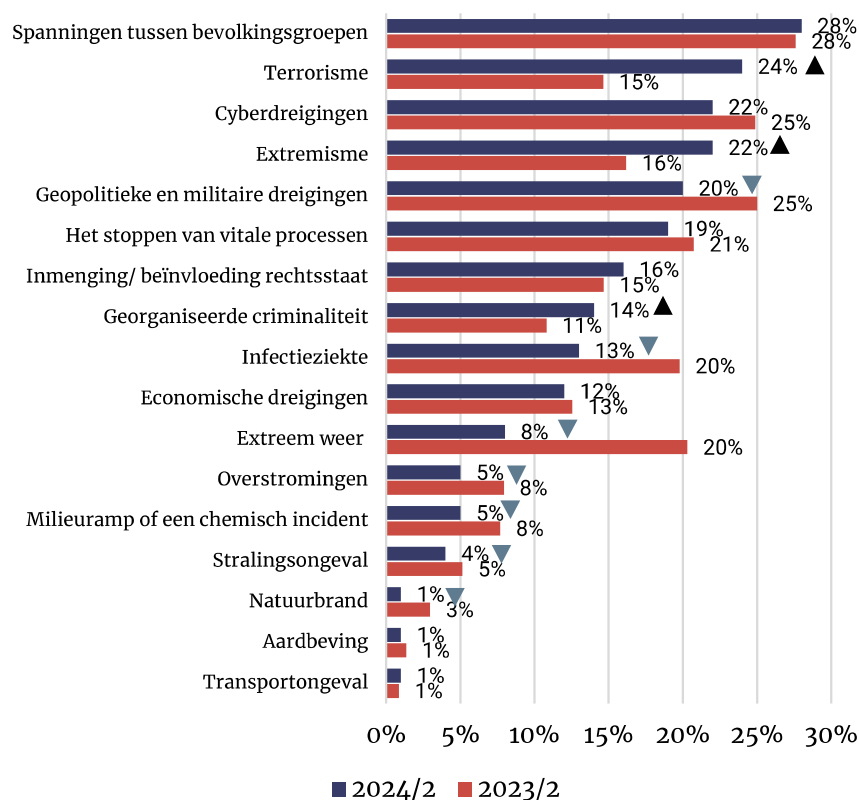
Figuur 2.13 geeft weer hoe groot het percentage van alle inwoners is dat zich zorgen maakt om de eigen veiligheid en die van hun vrienden en familie. Spanningen tussen bevolkingsgroepen en terrorisme staan bovenaan. Ruim een kwart (28%) maakt zich (heel) veel zorgen om spanningen tussen bevolkingsgroepen. Een kwart (24%) maakt zich (heel) veel zorgen om terrorisme.

Over natuurbranden, aardbevingen en transportongevallen zijn inwoners het minst bezorgd als het gaat om de eigen veiligheid en die van hun naasten. Slechts 1 procent maakt zich hier (heel) veel zorgen over.

Zorgen om eigen veiligheid en die van naasten in vergelijking vorige meting

Figuur 2.14 - Hoeveel zorgen maak jij je op dit moment over de veiligheid van jezelf en je familie en vrienden door onderstaande gebeurtenissen? Je krijgt hier de risico's en dreigingen te zien waar jij je de meeste zorgen over maakt (% (heel) veel zorgen).

Basis: alle inwoners van Nederland

Zorgen om geopolitieke dreigingen afgenomen

Inwoners maken zich ten opzichte van de vorige meting meer zorgen om terrorisme en extremisme, als het gaat om de eigen veiligheid en die van naasten. Het percentage dat zich zelf zorgen maakt om terrorisme is gestegen met 9 procentpunt. Het percentage dat zich zelf zorgen maakt om extremisme is gestegen met zes procentpunt. Een grotere groep is zich ook zorgen gaan maken over georganiseerde criminaliteit (+3 procentpunt).

Een kleiner deel van de inwoners maakt zich om de volgende zaken zorgen als het gaat om de eigen veiligheid en die van naasten:

- Geopolitieke en militaire dreigingen (-5 procentpunt);
- Infectieziekte (-7 procentpunt);
- Extreem weer (-12 procentpunt);
- Overstromingen (-3 procentpunt);
- Milieuramp of chemisch incident (-3 procentpunt);
- Stralingsongeval (-1 procentpunt);
- Natuurbrand (-2 procentpunt).

Zorgen om geopolitieke en militaire dreigingen laat al sinds najaar 2022 een dalende trend zien (van 34% naar 27% in voorjaar 2023).

De zorgen om extreem weer zijn het meest sterk gedaald. Deze zorgen lagen in het najaar van 2023 ook relatief hoog. Sinds 2022 schommelt dit percentage tussen de 15 en 10 procent. De zorgen voor deze gebeurtenis liggen in de huidige meting wel significant lager dan in de andere metingen sinds 2022.

Inwoners die een inhoudelijke reden voor deze zorg, noemen praktische bezwaren, maar ook risico's op culturele botsingen en risico's voor de veiligheid in Nederland.

- *“Teveel invloeden van buitenaf door mensen van buitenlandse afkomst die vluchten, maar hun problemen en oorlogen hier verder voeren.”*
- *“Steeds meer mensen uit andere landen met een hele andere cultuur die naar Nederland komen. Natuurlijk moet je mensen in nood helpen, maar er zijn wel grenzen aan wat je kunt doen, de ruimte die er is (denk aan woonruimte) en wat je als samenleving kunt dragen.”*
- *“Er komen teveel mensen binnen en dan is het gevaar dat er ook probleem types binnenkomen.”*

Verharding samenleving: polarisatie

Naast internationale en externe bedreigingen voor de nationale veiligheid, komen ook veel antwoorden voorbij die zich richten op de verharding van de samenleving. Polarisation is een vaak genoemde term. Discriminatie en antisemitisme komen ook voorbij in deze zorgen. Sommige inwoners noemen specifiek de oorlog in Israël, wat voor spanningen in Nederland zorgt.

- *“Intolerantie van mede Nederlanders voor anderen.”*
- *“De polarisatie van de samenleving door de oorlog in Israël.”*
- *“Onrust tussen groepen mensen door verharding en onbegrip.”*
- *“Polarisatie en extreme links of rechtse gedachten.”*

Duur kabinetsformatie en gevolgen hiervan

Inwoners maken zich in deze voorjaarsmeting ook zorgen over het huidige kabinet, de duur van de kabinetsformatie en het politieke klimaat in Nederland. Dit is in de woordenwolk terug te zien in de termen 'PVV', 'rechts', 'overheid'.

- *“Dat er een demissionair kabinet is, waardoor meerdere zaken op de lange baan worden geschoven.”*
- *“Verkeerd kabinet en dientengevolge ook de verkeerde regering, die rare maatregelen gaat nemen.”*
- *“De rechtse ideeën van bepaalde politici.”*

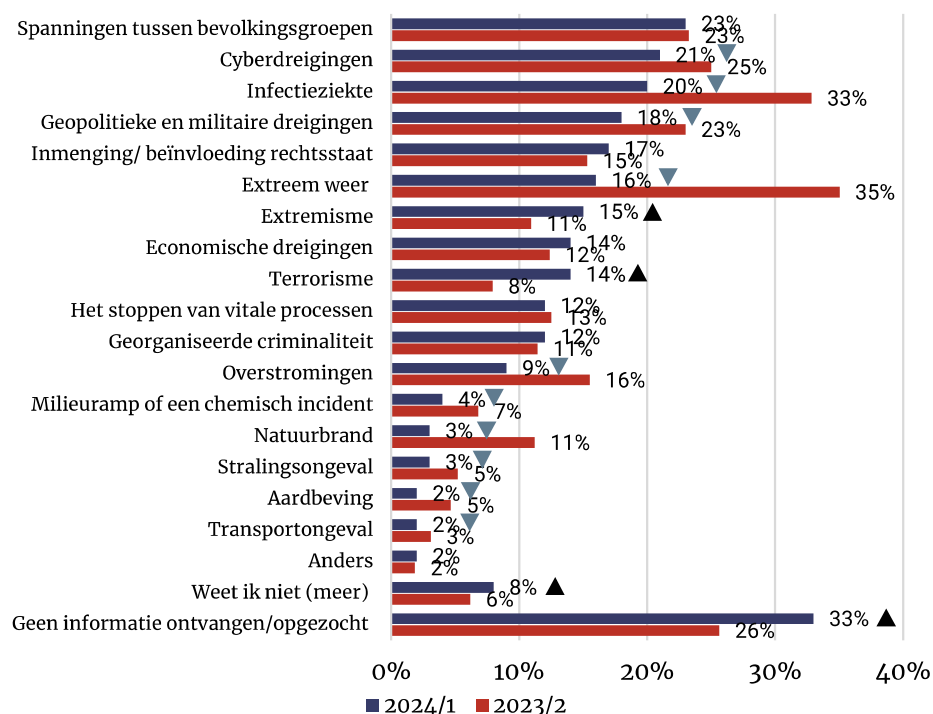
3. Voorbereiding op en handelen bij risico's

3 Voorbereiding op handelen bij risico's

3.1 Opzoeken of ontvangen van informatie over risico's en dreigingen

Figuur 3.1 - Heb je in het afgelopen jaar over deze risico's en dreigingen informatie ontvangen of opgezocht?

Basis: alle inwoners van Nederland

Minder informatie opgezocht of ontvangen over dreigingen

In totaal heeft twee derde van de inwoners informatie opgezocht of ontvangen over minimaal één van de zeventien gebeurtenissen (67%). Het deel van de inwoners dat *geen* informatie opzoekt of ontving is voor de tweede keer op rij toegenomen; van 17 procent in het voorjaar van 2023, naar 26 procent in het najaar van 2023 en 33 procent bij de huidige meting.

De dreiging waar het vaakst informatie over werd opgezocht/ontvangen is spanningen tussen bevolkingsgroepen. Bijna een kwart van de inwoners (23%) zoekt naar informatie hierover of kreeg informatie. Circa één op de vijf zoekt of kreeg informatie over cyberdreigingen (21%), en/of infectieziekten (20%).

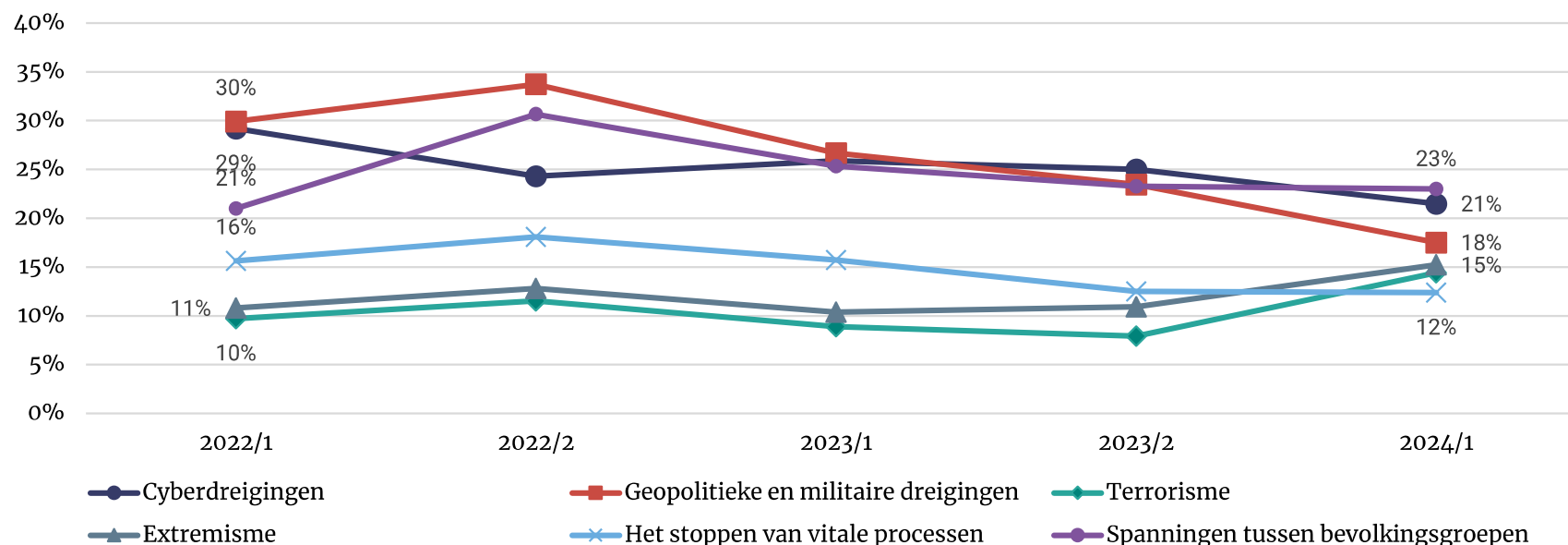
In vergelijking met de vorige meting zochten inwoners vaker naar informatie over:

- extremisme (+4 procentpunt);
- terrorisme (+6 procentpunt).

Daarnaast zijn er vooral dalingen te zien; inwoners zochten met name minder naar informatie over:

- extreem weer (-19 procentpunt);
- infectieziekten (-13 procentpunt);
- geopolitieke en militaire dreigingen (-6 procentpunt);
- natuurbranden (-8 procentpunt);
- overstromingen (-7 procentpunt).

Figuur 3.2 – Informatie opzoeken over de tijd

Inwoners zoeken met name minder informatie op over geopolitieke en militaire dreigingen

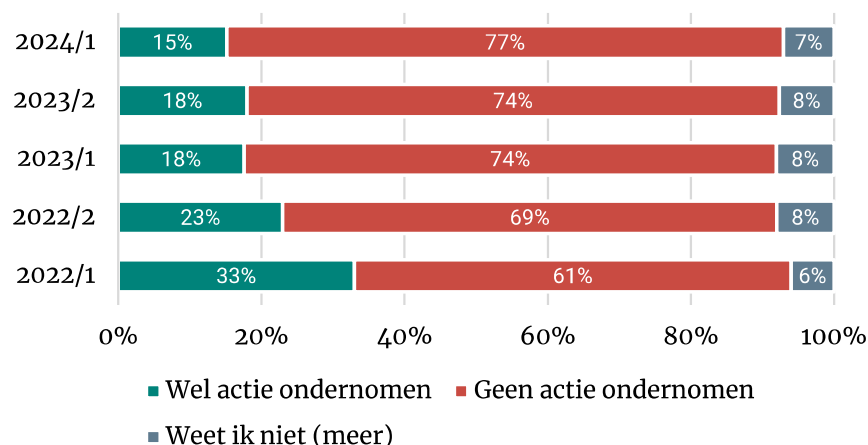
Figuur 3.2 laat de lange termijn trend zien van het percentage inwoners dat over een zestal van gebeurtenissen informatie opzoekt. Hieruit blijkt dat bij een drietal gebeurtenissen het percentage inwoners dat hier informatie over opzoekt afgenomen is over de tijd. Dit geldt voor cyberdreigingen (-8 procentpunt), het stoppen van vitale processen (-3 procentpunt) en geopolitieke en militaire dreigingen (-12 procentpunt).

Wanneer er naar de ontwikkeling van alle zes de gebeurtenissen wordt gekeken zijn de meeste dalingen zichtbaar tussen de najaarsmeting 2022 en de voorjaarsmeting 2023. Bij cyberdreigingen zette de daling zich al in tussen het voorjaar van 2022 en het najaar van 2022.

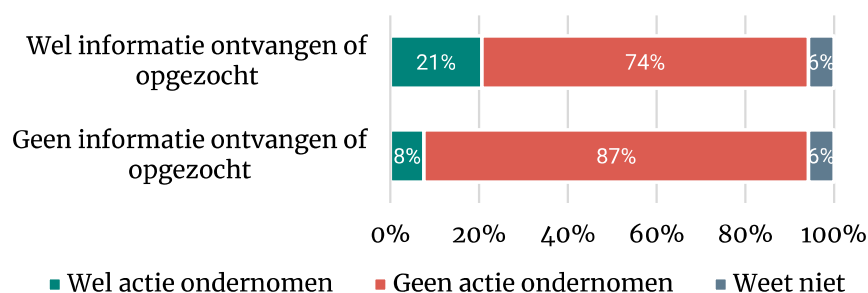
In het najaar van 2022 was er sprake van een ‘opleving’ in het informatiezoekgedrag als het gaat om geopolitieke en militaire dreigingen (34%) en spanningen tussen bevolkingsgroepen (31%).

3.2 Wel of geen actie ondernomen

Figuur 3.3 – Heb je actie ondernomen om zo beter voorbereid te zijn op risico's en dreigingen? Basis: alle inwoners van Nederland

Figuur 3.4 – Ontvangen of opzoeken van informatie afgezet tegen wel of geen actie ondernomen. Basis: alle inwoners van Nederland (n = 2.242)

Percentage dat geen actie onderneemt stijgt

In het voorjaar van 2024 geeft ruim driekwart (77%) van de inwoners aan dat ze geen actie ondernomen hebben om beter voorbereid te zijn op risico's en dreigingen (Figuur 3.3). Vijftien procent ondernam wel actie. Het aandeel dat geen actie onderneemt, is sinds 2022 aan het stijgen; van 61 procent in het voorjaar van 2022 naar 77 procent twee jaar later.

Inwoners die informatie hebben opgezocht of ontvangen ondernemen vaker actie

Figuur 3.4 toont de volgende uitkomsten: inwoners die informatie hebben opgezocht op ontvangen, ondernemen vaker actie dan inwoners die dat niet deden. Van de inwoners die informatie hebben opgezocht of ontvangen, heeft één op de vijf (21%) actie ondernomen. Van de inwoners die geen informatie zochten, ondernam 8 procent actie.

Inwoners konden door middel van een open vraag aangeven welke actie zij ondernamen. Een deel heeft een noodvoorraad aangelegd met daarin bijvoorbeeld voedsel, drinkwater, medicatie, een zaklamp, een radio en/of batterijen. Sommigen hebben bewust contant geld in huis gehaald of een aggregaat aangeschaft. Om zich te wapenen tegen online gevaren nemen inwoners maatregelen zoals het beveiligen van hun computer, regelmatig back-ups maken van data, het veranderen van wachtwoorden en het afschermen van social media-accounts. Andere inwoners geven aan maatregelen te nemen tegen klimaatveranderingen. Zo gaan zij milieubewuster leven door bijvoorbeeld niet meer te vliegen, minder vlees te eten of hun huis te isoleren.

Tot slot geven inwoners aan zich voor te bereiden op de geopolitieke dreigingen door zo veel mogelijk informatie over de verschillende conflictsituaties te lezen.

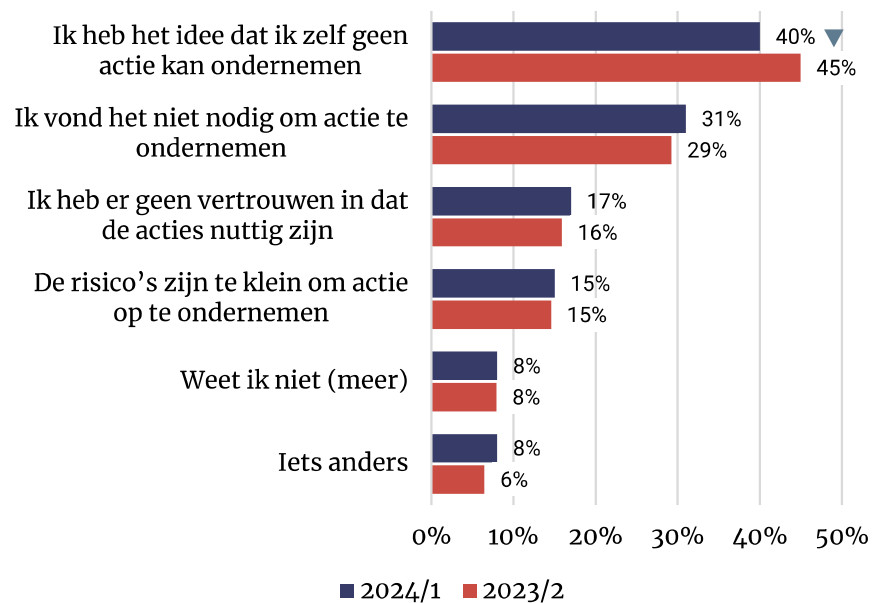
Enkele quotes ter illustratie:

- *“Wat meer water, reservevoedsel en geld in huis.”*
- *“Altijd water in huis, telefoonnummers bij de hand en een powerbank.”*
- *“Wachtwoorden moeilijker gemaakt en allemaal verschillend.”*
- *“Een tas klaar gemaakt voor ramp/dreigingen.”*
- *“Milieubewuster leven, niet meer vliegen, minder vlees, minder autorijden.”*
- *“Ingelezen in de oorlogen tussen Oekraïne en Rusland, Hamas en Israël en de mogelijke oorlog tussen China en Taiwan.”*

3.3 Waarom geen actie ondernemen

Figuur 3.5 - Waarom heb je geen actie ondernomen?

Basis: inwoners van Nederland die geen actie hebben ondernomen (n = 1.744)

Idee zelf geen actie te kunnen ondernemen belangrijkste reden om niets te doen

Ruim driekwart van de inwoners heeft geen actie ondernomen om beter voorbereid te zijn op risico's en dreigingen. Aan deze groep is gevraagd waarom zij geen actie ondernamen in het afgelopen jaar.

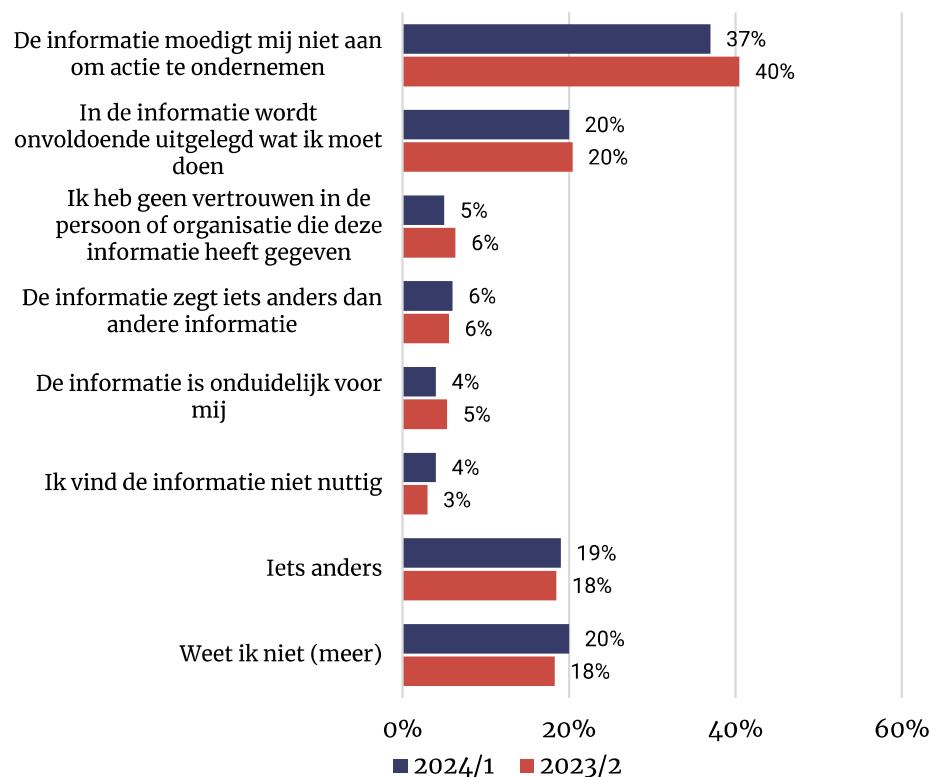
De belangrijkste reden om niets te doen is dat men het idee heeft zelf geen actie te kunnen ondernemen (40%). Drie op de tien vonden het niet nodig om actie te ondernemen (31%). Een op de zes (17%) heeft er geen vertrouwen in dat acties nuttig zijn en een ongeveer even groot deel (15%) vindt dat de risico's te klein zijn om actie op te ondernemen.

Ten opzichte van de vorige meting is het argument 'omdat ik het idee heb zelf geen actie te kunnen ondernemen' minder vaak genoemd (van 45% naar 40%).

3.4 Wel informatie opgezocht of ontvangen, maar geen actie ondernomen

Figuur 3.6 - Waarom heb je wel informatie opgezocht of ontvangen, maar geen actie ondernomen?

Basis: inwoners van Nederland die wel informatie hebben opgezocht of ontvangen maar geen actie hebben ondernomen (n = 1.162)

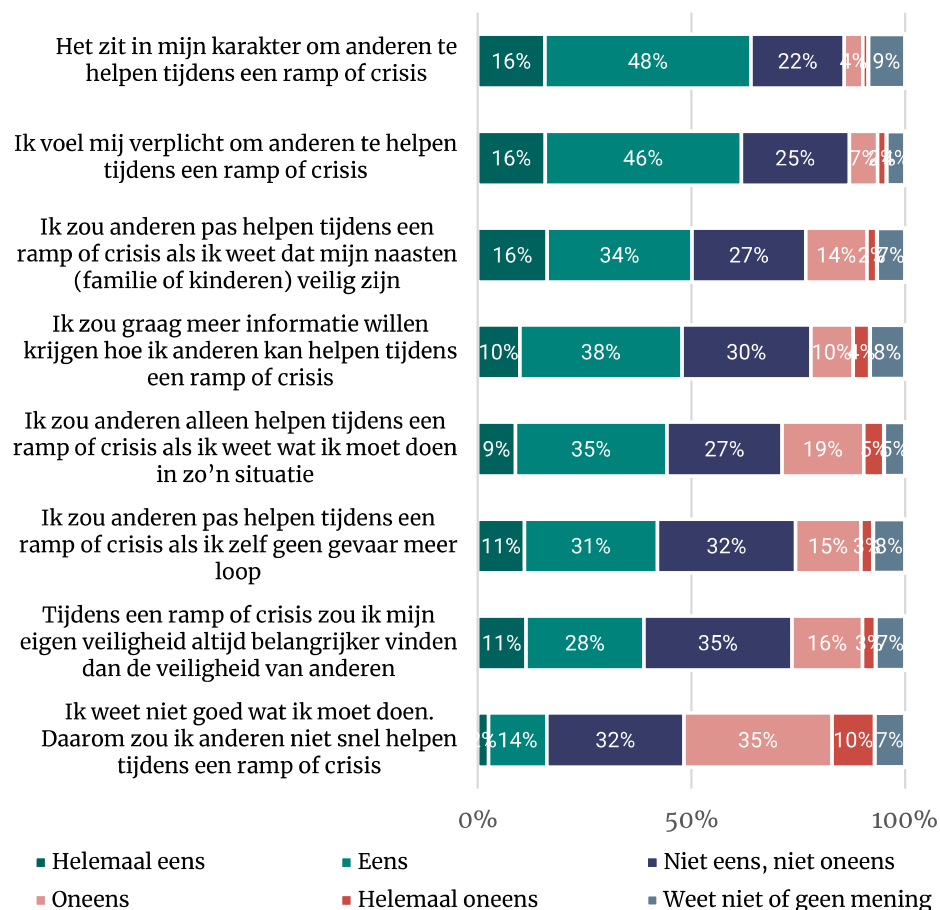
Informatie moedigt volgens vier op de tien niet aan om actie te ondernemen

Driekwart van de inwoners heeft *wel* informatie ontvangen, maar *geen* actie ondernomen (Figuur 3.4). Vier op de tien geven hiervoor als reden dat de informatie hen niet aanmoedigt om actie te ondernemen (37%). Een vijfde vindt dat er in de informatie onvoldoende uitgelegd wordt wat ze moeten doen (20%).

Argumenten die slechts een beperkte rol spelen om geen actie te ondernemen, zijn de tegenstrijdigheid van informatie (5%) en een gebrek aan vertrouwen in de verzender van de informatie (6%).

3.5 Anderen helpen bij een ramp of crisis

Figuur 3.7 - In hoeverre ben je het eens of oneens met de volgende stellingen? Basis: alle inwoners van Nederland (n=2.242)

Veel inwoners vinden dat het in hun karakter zit om anderen te helpen

Ruim zes op de tien inwoners geven aan dat het in hun karakter zit om anderen te helpen tijdens een ramp of crisis (64%) en voelen zich verplicht om anderen te helpen (62%).

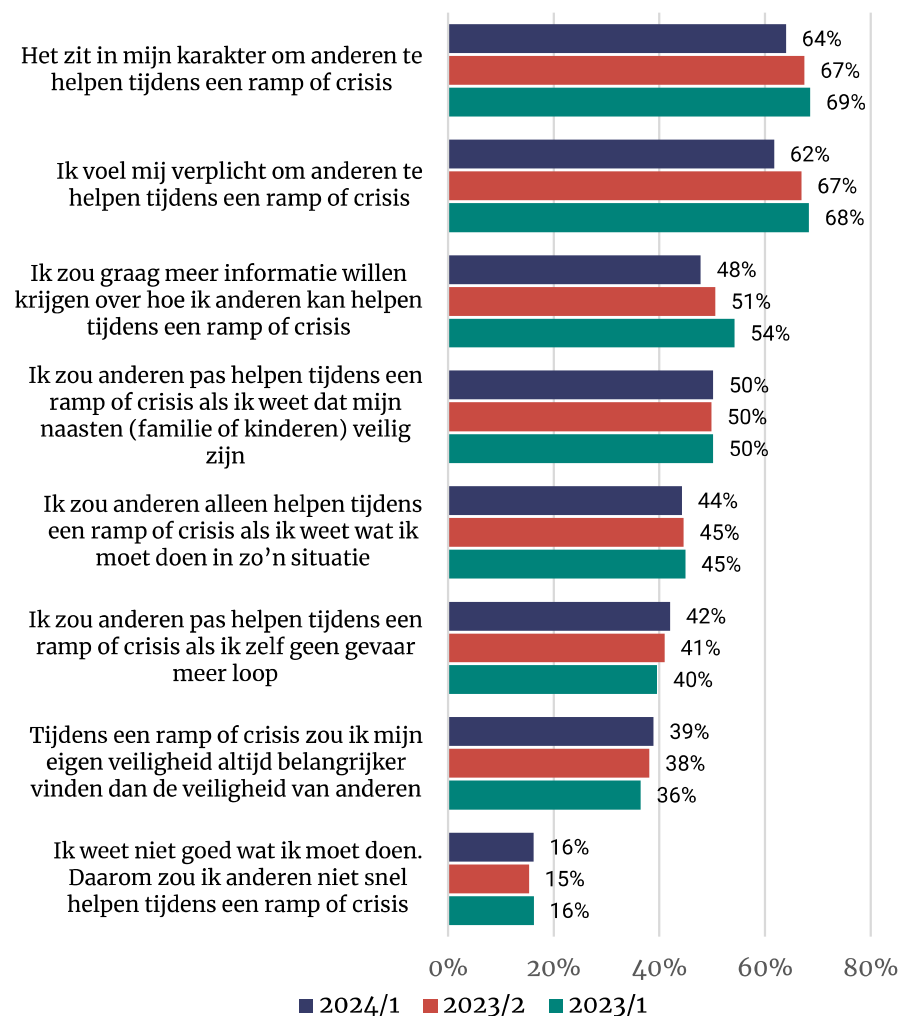
De helft van de inwoners zou anderen pas helpen als diegene weet dat hun naasten veilig zijn (50%). Een even groot deel zou wel meer informatie willen krijgen over hoe ze anderen kunnen helpen tijdens een ramp of crisis (48%). Ruim vier op de tien zou anderen alleen helpen als ze weten wat ze moeten doen in zo'n situatie (44%).

Circa één op de zes weet niet goed wat hij of zij moet doen en zou daarom anderen niet snel helpen tijdens een ramp of crisis (16%).

Anderen helpen in vergelijking tot voorgaande metingen

Figuur 3.8 – In hoeverre ben eens of oneens met de volgende stellingen?

Basis: alle inwoners van Nederland (% (helemaal) mee eens)

Inschatting van eigen behulpzaamheid is licht gedaald

Wanneer we kijken naar de ontwikkelingen ten opzichte van de voorgaande metingen, dan zien we een daling op de belangrijkste twee redenen om anderen te helpen tijdens een ramp of crisis. Minder inwoners geven nu aan dat het in hun karakter zit om anderen te helpen (van 69% naar 64%) en dat ze zich verplicht te voelen anderen te helpen bij een ramp of crisis (van 68% naar 62%).

Verder is er een daling te zien in vergelijking met de voorjaarsmeting van 2023 in het aantal mensen dat aangeeft meer informatie te willen ontvangen over hoe je anderen kunt helpen (van 54% naar 48%). Het percentage dat aangeeft alleen anderen te helpen als ze weten wat ze moeten doen en niet weet wat men moet doen, is stabiel gebleven over de tijd.

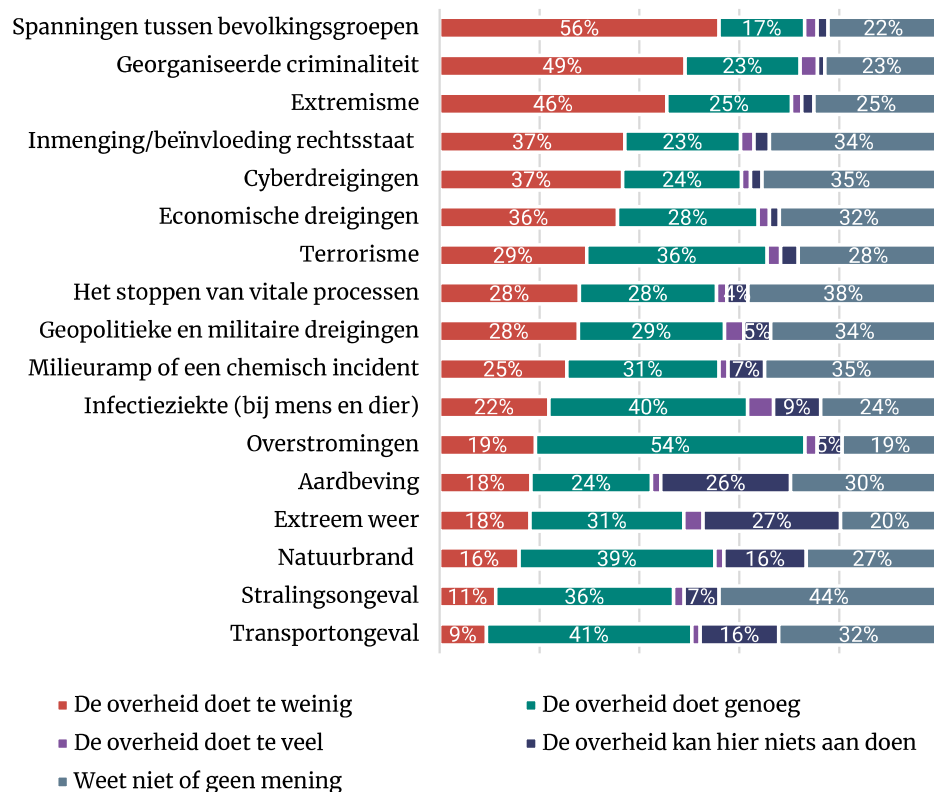
4. Rol overheid

4 Rol overheid

4.1 Beoordeling inspanning overheid

Figuur 4.1 – In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Basis: alle inwoners van Nederland (n=2.242)

Bijna zes op de tien vinden dat overheid te weinig doet om spanningen tussen bevolkingsgroepen te voorkomen

De dreiging waar de overheid volgens de grootste groep inwoners te weinig aan doet, is spanningen tussen bevolkingsgroepen (56%). Ook voor de onderwerpen georganiseerde criminaliteit (49%) en extremisme (46%) vindt krap de helft dat de overheid te weinig doet.

Iets minder dan vier op de tien vinden dat de Nederlandse overheid te weinig doet aan het voorkomen van inmenging of beïnvloeding van de rechtsstaat door andere staten (37%), het voorkomen van cyberdreigingen (37%) en het tegengaan van economische dreigingen (36%).

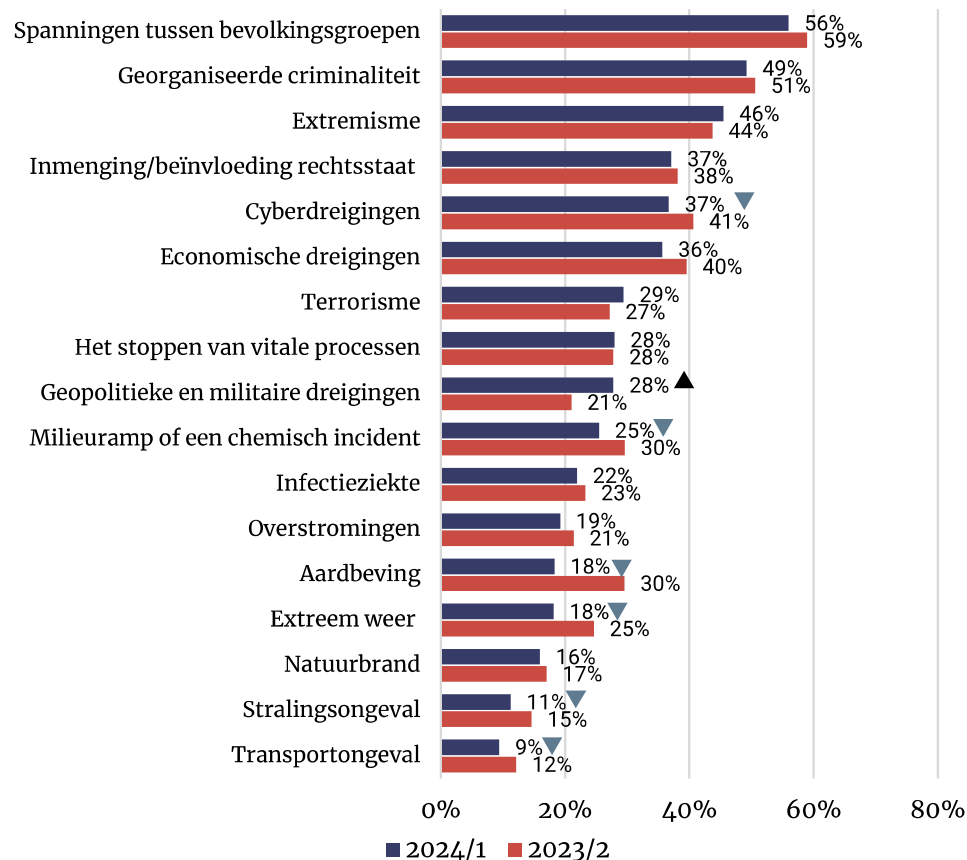
Bij extreem weer en aardbevingen denkt een relatief grote groep dat de overheid hier niets aan kan doen (27% en 26%).

Een vrij groot deel van de inwoners vindt het lastig in te schatten of de overheid voldoende doet om bepaalde risico's en dreigingen te voorkomen. Dit blijkt uit de relatief hoge percentages 'weet niet of geen mening' bij ieder van de voorgelegde gebeurtenissen. Met name de overheidsinspanningen voor het voorkomen van stralingsongevallen (44% 'weet niet') en het stoppen van vitale processen (38% 'weet niet'), vindt men moeilijk in te schatten.

Ontwikkeling beoordeling overheid

Figuur 4.2 - In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen? (% overheid doet te weinig)

Basis: alle inwoners van Nederland

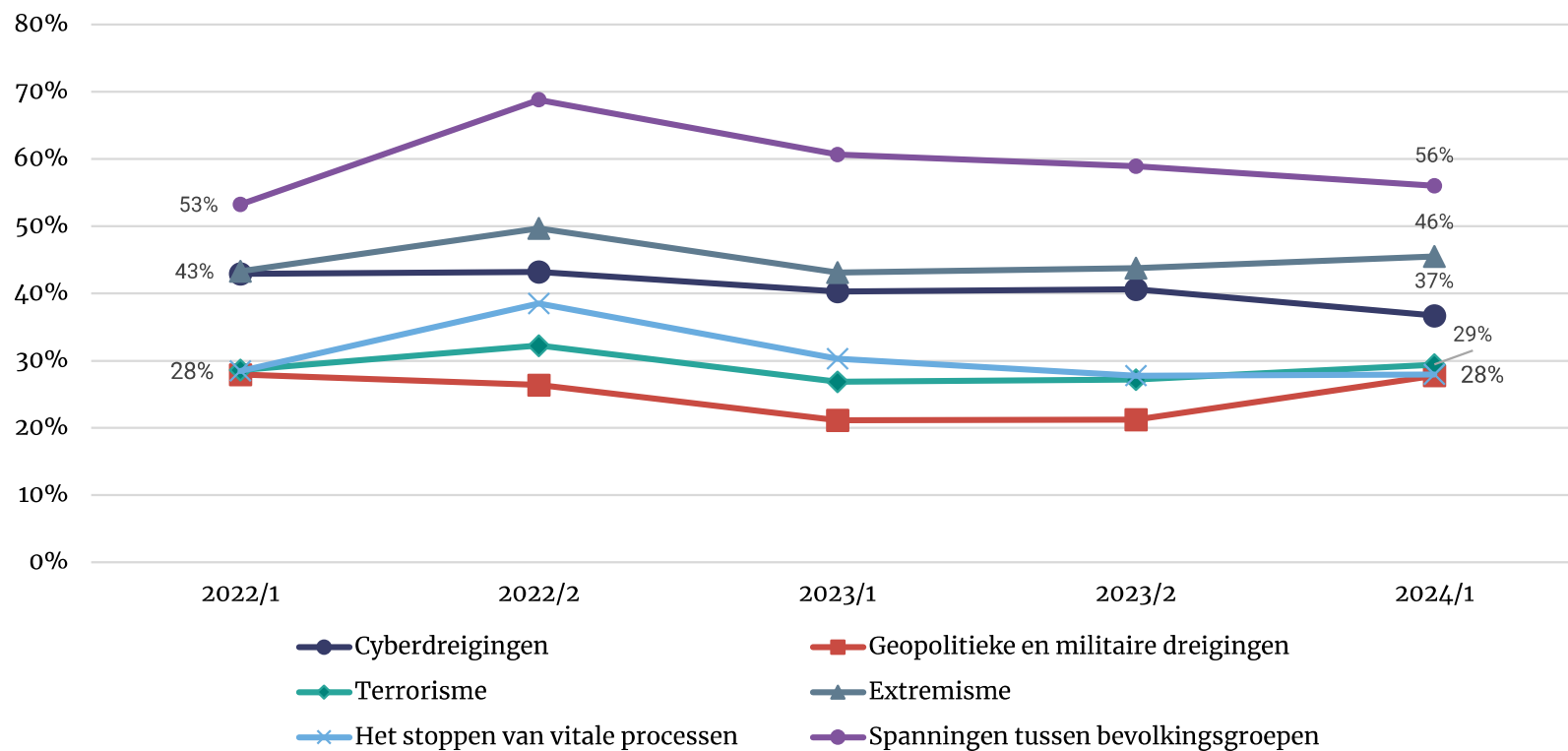
Minder inwoners vinden dat de overheid te weinig doet om aardbevingen te voorkomen

Het aantal inwoners dat van mening is dat de overheid te weinig doet is voor een aantal onderwerpen gedaald. Voor de tweede meting op een rij daalde het aantal inwoners dat vindt dat de overheid te weinig doet om aardbevingen te voorkomen (van 35% naar 30% naar 18%).

Daarnaast zijn inwoners ook positiever gestemd over de overheid als het gaat over het voorkomen van een aantal andere gebeurtenissen. Zo daalde deze meting het aantal inwoners dat vindt dat de overheid te weinig doet voor het voorkomen van: cyberdreigingen (-4 procentpunt), milieurampen (-5 procentpunt), extreem weer (-7 procentpunt), stralingsongevallen (-4 procentpunt) en transportongevallen (-3 procentpunt).

Alleen op het gebied van het voorkomen van geopolitieke en militaire dreigingen vindt een groter deel van de bevolking nu dat de overheid te weinig doet (+7 procentpunt). Het huidige percentage komt weer overeen met het beeld van de metingen van 2022.

Figuur 4.3 – Beoordeling inspanningen overheid tijdsreeks (% overheid doet te weinig)*

*In de voorjaarsmeting van 2022 is de stelling ‘de overheid kan hier niets aan doen’ toegevoegd. Hierdoor kunnen alleen de uitkomsten vanaf deze meting worden weergegeven.

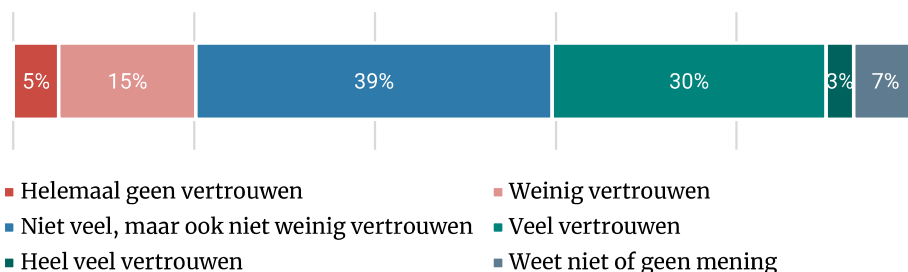
Dalingen in percentage inwoners dat vindt dat de overheid te weinig doet

Figuur 4.3 laat zien wat de ontwikkelingen zijn voor een zestal gebeurtenissen als het gaat om de beoordeling van de overheid (percentage de overheid doet te weinig). Bij terrorisme, extremisme, het stoppen van vitale processen en spanningen tussen bevolkingsgroepen was er een toename zichtbaar in het percentage inwoners dat vindt dat de overheid te weinig doet tussen voorjaar 2022 en najaar 2022. Na het najaar 2022 daalden deze percentages weer. Deze daling is ook zichtbaar bij de gebeurtenissen 'cyberdreigingen' en 'geopolitieke dreigingen'. Het verschil tussen deze twee gebeurtenissen is dat bij cyberdreigingen het percentage dat vindt dat de overheid hier te weinig aan doet, blijft dalen. Bij geopolitieke en militaire dreigingen is er juist een stijging zichtbaar tussen de huidige en de vorige meting.

4.2 Vertrouwen informatievoorziening

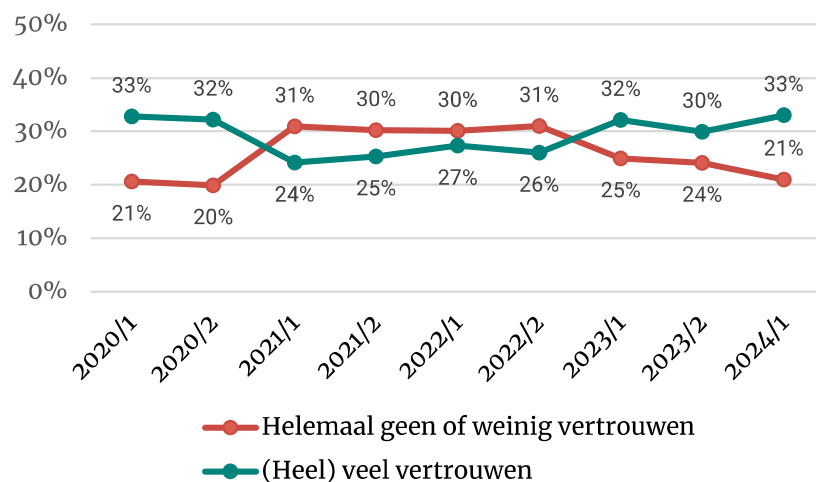
Figuur 4.4 – Hoeveel vertrouwen heb je in de informatievoorziening van de overheid bij een ramp of crisis?

Basis: alle inwoners van Nederland (n = 2.242)

Figuur 4.5 – Hoeveel vertrouwen heb je in de informatievoorziening van de overheid bij een ramp of crisis? (meerjarentrend)

Basis: alle inwoners van Nederland

Een derde vertrouwen in informatievoorziening overheid

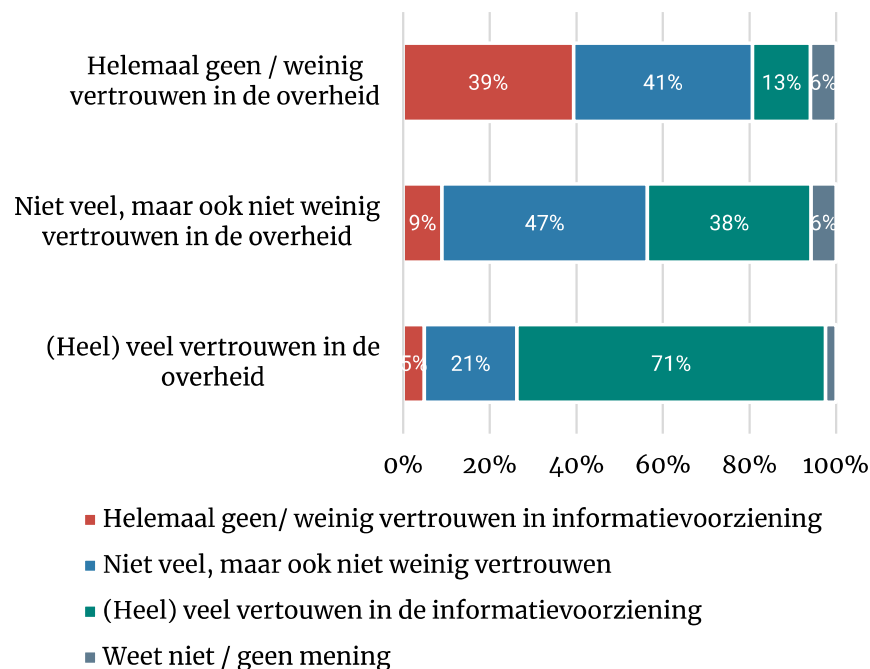
Een derde (33%) heeft vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid als er zich een ramp of crisis voordoet. Een groter deel staat er neutraler in en heeft niet veel, maar ook niet weinig vertrouwen (39%). Een op de vijf (20%) heeft weinig of helemaal geen vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid.

Stijging vertrouwen informatievoorziening overheid

Vanaf het voorjaar van 2023 is er een stijging in het vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid (van 26% naar 33%). In de huidige meting in het voorjaar van 2024 is het vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid bij een ramp of crisis weer terug op het niveau van voor de coronapandemie (2020).

In de periode 2021-2022 lag het niveau dat (heel) veel vertrouwen had in de informatievoorziening van de overheid zelfs lager dan het niveau dat (heel) veel vertrouwen had. Dit lage niveau hield aan tot het najaar van 2022.

Figuur 4.6 – Vertrouwen in de overheid afgezet tegen vertrouwen in informatievoorziening overheid bij ramp of crisis

Veel vertrouwen in de overheid hangt samen met vertrouwen in de informatievoorziening bij een ramp

Eerder in dit rapport is gerapporteerd over het vertrouwen in de overheid in het algemeen (paragraaf 2.1). Hieruit blijkt dat 16 procent (heel) veel vertrouwen heeft.

Van de inwoners die veel of heel veel vertrouwen hebben in de overheid in het algemeen, heeft 71 procent ook (heel) veel vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid in het geval er zich een crisis of ramp voordoet. Andersom geldt ook dat wanneer men weinig vertrouwen heeft in de overheid, er vaak ook weinig vertrouwen is in de informatievoorziening (39%), of dat men er gematigd in staat en niet veel maar ook niet weinig vertrouwen heeft in de informatievoorziening (41%).

5. Uitval voorzieningen

5 Uitval voorzieningen

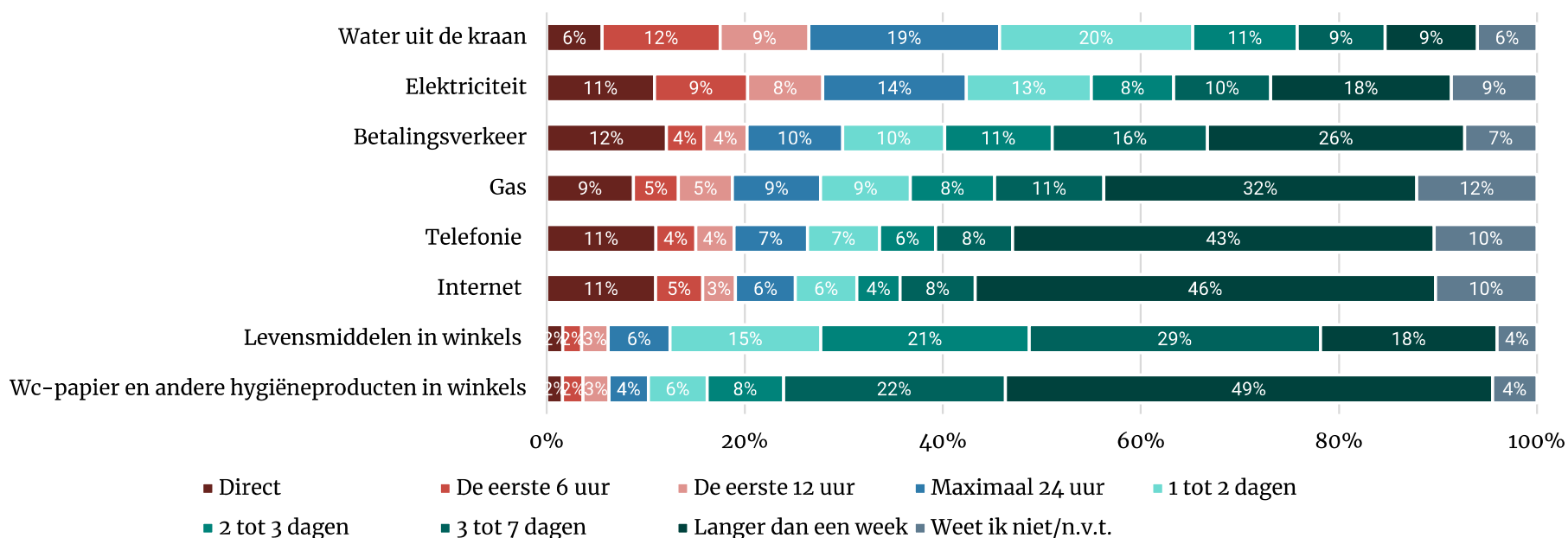
5.1 Redden zonder voorzieningen

In dit hoofdstuk bespreken we de uitkomsten van het themablok ‘uitval van voorzieningen’. Dit hoofdstuk gaat in op de, door inwoners zelf ingeschatte, zelfredzaamheid als voorzieningen uitvallen.

Respondenten kregen de volgende tekst te zien: *Onverwachte gebeurtenissen kunnen zorgen voor uitval van voorzieningen die iedereen dagelijks gebruikt, bijvoorbeeld uitval van internet, telefonie of elektriciteit of geen water en voedsel. Een onverwachte gebeurtenis kan van alles zijn: een cyberincident, een storing, een militaire of digitale aanval of een natuurramp.*

Vervolgens werd hen de vraag gesteld na hoeveel tijd zonder de volgende voorzieningen zij zichzelf niet meer kunnen redden (Figuur 5.1). Op de volgende pagina worden de resultaten besproken.

Figuur 5.1- Na hoeveel tijd zonder de volgende voorzieningen, kun jij jezelf niet meer redden? Basis: alle inwoners van Nederland (n = 2.242)

Geen water uit de kraan na 48 uur grootste probleem

De website 'Denk Vooruit' hanteert als uitgangspunt dat iemand 48 uur zichzelf kan redden. De reden hiervoor is omdat hulp niet direct ter plaatse kan zijn⁷. Uit Figuur 5.1 blijkt dat geen water uit de kraan en geen elektriciteit de grootste problemen vormen na 48 uur.

'Water uit de kraan' is voor een klein deel (6%) direct een acuut probleem. Na 24 uur wordt dit voor steeds meer inwoners een groot probleem. Twee op de tien denken zich maximaal 24 te kunnen redden als er geen water uit de kraan is. Nog eens twee op de tien denken tussen 1 en 2 dagen in problemen te komen. In totaal geeft twee derde (65%) aan binnen 48 uur in de problemen te komen. Slechts één op de tien (9%) kan langer dan een week zonder water uit de kraan.

Geen elektriciteit is de voorziening die na water uit de kraan voor veel inwoners op langere termijn voor problemen zorgt. In totaal kan ruim de helft (55%) niet langer dan 48 uur zonder elektriciteit. 18 procent zegt langer dan een week zonder elektriciteit te kunnen.

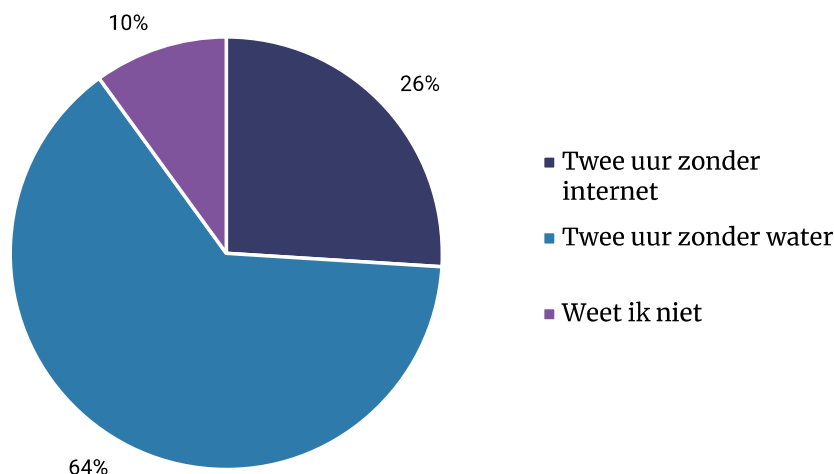
Wc-papier, internet en telefonie zijn zaken waar inwoners denken het langst zonder te kunnen. Bijna de helft zegt zichzelf langer dan een week zonder deze voorzieningen te kunnen redden.

Er is een kleine groep mensen (tussen de 2% en 11%) die zeggen acuut in de problemen te komen als er geen voorzieningen meer zijn. Dit geldt met name voor geen betalingsverkeer (12%) en geen elektriciteit, telefonie en internet (allen 11%).

⁷ [Bereid je voor | Denk vooruit](#)

5.2 Dilemma uitval voorzieningen

Figuur 5.2 - Wat is voor jou lastiger? Twee uur helemaal geen internet of twee uur zonder water uit de kraan? Basis: alle inwoners van Nederland (n = 2.242).

Nederlanders kregen vier dilemma's voorgelegd over de uitval van voorzieningen voorgelegd waarin zij moesten aangeven wat zij lastiger vinden.

Twee uur zonder water lastiger dan twee uur zonder internet

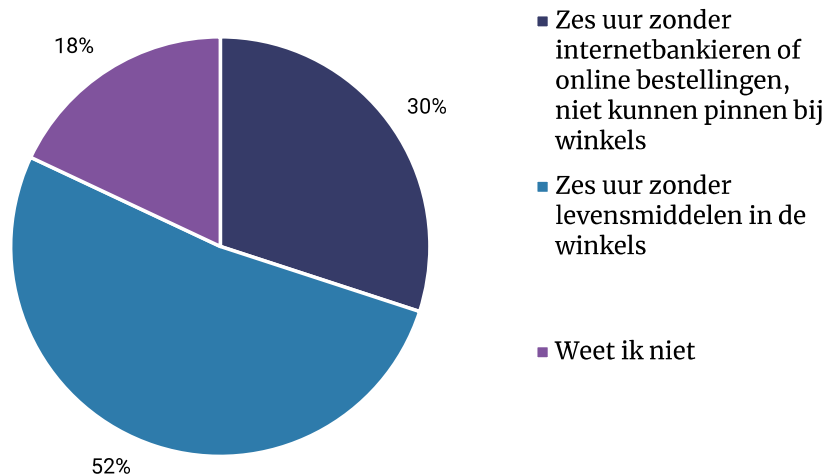
Als het gaat om het dilemma twee uur zonder internet of twee uur zonder water, vindt de grote meerderheid (64%) het lastiger om twee uur zonder water uit de kraan te moeten dan twee uur zonder internet. Een kwart (26%) vindt het juist lastiger om twee uur zonder internet te moeten. Tien procent zegt niet te weten wat ze het lastigst zouden vinden.

Wanneer alleen wordt gekeken naar de inwoners die een inhoudelijk antwoord hebben gegeven op deze vraag, blijkt dat 27 procent aangeeft het lastiger te vinden om twee uur zonder internet te zitten. Bijna drie kwart (73%) geeft aan het juist lastiger te vinden om twee uur zonder water uit te kraan te zitten.

Vier op de tien personen tussen de 18 en 34 jaar geven aan dat ze meer moeite hebben met twee uur lang geen internet dan twee uur lang geen water uit de kraan. Dit percentage ligt significant hoger dan bij de andere leeftijdsgroepen. Twee vijfde van de inwoners tussen de 35 en 64 jaar vindt dit een groter probleem. Onder de inwoners van 65 jaar is dit voor 17 procent een groter probleem dan 2 uur geen water uit de kraan.

Het is wel zo dat een groter deel van de jongeren (56%) twee uur lang zonder water uit de kraan erger vindt dan twee uur lang zonder internet.

Figuur 5.3 - Wat is voor jou lastiger? Zes uur zonder betalingsverkeer (geen internetbankieren of online bestellingen, niet kunnen pinnen bij winkels) of zes uur zonder levensmiddelen in de winkels? Basis: alle inwoners van Nederland (n = 2.242).

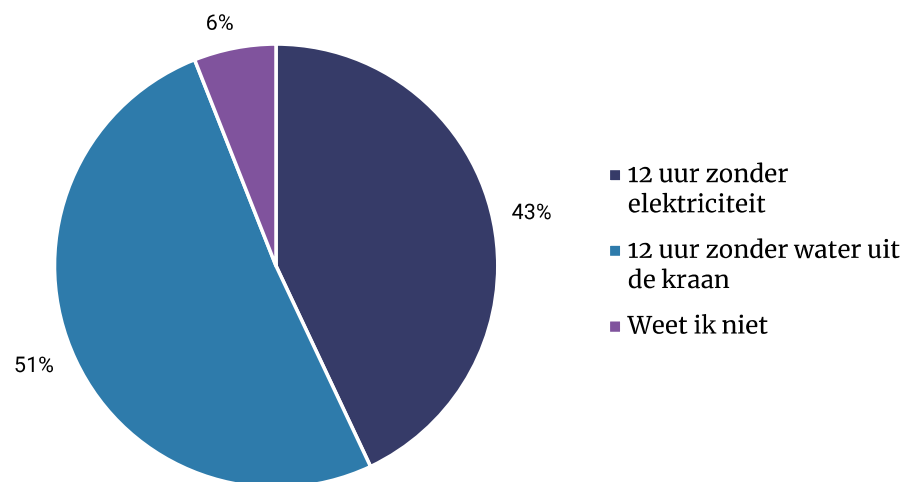
Zes uur zonder levensmiddelen lastiger dan zes uur zonder betalingsverkeer

Als het gaat om het dilemma zes uur zonder betalingsverkeer (geen internetbankieren of online bestellingen, en niet kunnen pinnen bij winkels) of zes uur zonder levensmiddelen in winkels, dan geeft de helft (52%) aan het lastiger te vinden om zes uur zonder levensmiddelen in de winkels te zijn. Drie op de tien vinden het juist lastiger om zes uur zonder internetbankieren of online bestellingen te kunnen of niet kunnen pinnen bij winkels. Bijna twee op de tien (18%) zegt het niet te weten.

Wanneer de groep die zegt het niet te weten buiten beschouwing wordt gelaten, blijkt dat zes op de tien (63%) het lastiger vinden om zes uur geen levensmiddelen in winkels te kunnen kopen, dan om zes uur zonder betalingsverkeer te zitten. 37 procent zegt het lastiger te vinden om zes uur zonder betalingsverkeer te zitten, dan zes uur zonder levensmiddelen in winkels.

Een derde van de personen tussen de 18 en 49 jaar vindt het lastiger om zes uur zonder betalingsverkeer te zitten dan zes uur zonder levensmiddelen in winkels. Dit percentage ligt significant hoger dan onder de 50-plussers, hiervan heeft ongeveer een kwart hier meer moeite mee.

Figuur 5.4 - Wat is voor jou lastiger? Twaalf uur zonder elektriciteit of twaalf uur zonder water uit de kraan? Basis: alle inwoners van Nederland (n = 2.242).

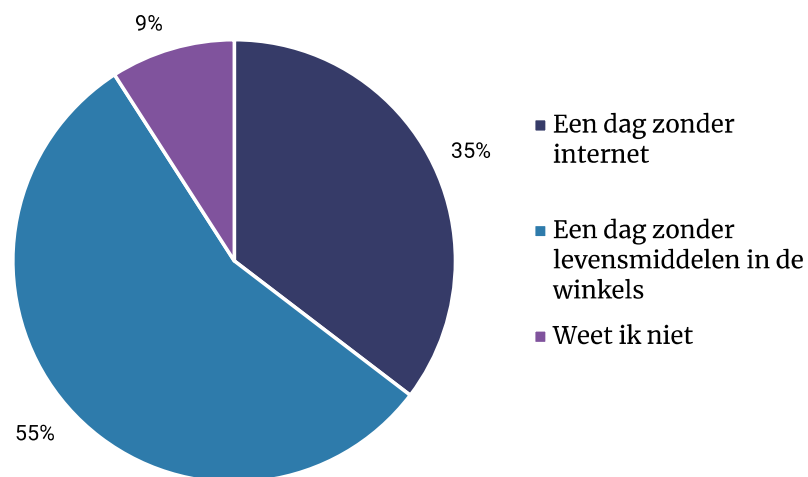
Twaalf uur zonder water uit de kraan lastiger dan twaalf uur zonder elektriciteit

De helft van de inwoners (51%) vindt het lastiger om twaalf uur zonder water uit de kraan te moeten dan twaalf uur zonder elektriciteit. Vier op de tien vinden dit andersom; zij vinden het lastiger om twaalf uur zonder elektriciteit te moeten. Zes procent zegt dit niet te weten.

Wanneer de groep die het niet weet buiten beschouwing wordt gelaten, blijkt dat ruim de helft (54%) meer moeite heeft met 12 uur zonder elektriciteit, dan twaalf uur zonder water uit de kraan. Iets minder dan de helft vindt twaalf uur zonder water uit de kraan juist lastiger (46%).

Wanneer het gaat om twaalf uur lang zonder elektriciteit of twaalf uur lang zonder water uit de kraan, verschillen inwoners van verschillende leeftijden minder van elkaar. Het enige significante verschil is dat inwoners tussen de 18 en 49 jaar vaker moeite hebben met twaalf uur geen water uit de kraan dan inwoners tussen de 50 en 64 jaar. Ruim de helft van de inwoners tussen de 18 en 49 jaar hebben hier meer moeite mee, onder inwoners is dit 45 procent.

Figuur 5.5 - Wat is voor jou lastiger? Een dag lang helemaal geen internet of een dag lang geen levensmiddelen in de winkels? Basis: alle inwoners van Nederland (n = 2.242)

Dag zonder levensmiddelen in de winkels lastiger dan dag zonder internet

Als het gaat om het dilemma een dag zonder internet of een dag lang geen levensmiddelen in de winkels, dan vindt de meerderheid (55%) het lastiger om een dag zonder levensmiddelen in de winkels te moeten. Een derde (35%) vindt een dag zonder internet juist lastiger. Negen procent zegt dit niet te weten.

Wanneer de groep die het niet weet buiten beschouwing wordt gelaten, blijkt dat zes op de tien (61%) het lastiger vinden om een dag zonder levensmiddelen te zitten, in vergelijking met een dag zonder internet. Vier op de tien ervaren een dag zonder internet juist lastiger dan een dag zonder levensmiddelen in winkels.

Wanneer inwoners tussen de 18 en 34 jaar moeten aangeven wat voor hen lastiger is: een dag zonder internet versus een dag zonder levensmiddelen, geven ruim vier op de tien (44%) aan meer moeite te hebben met een dag zonder internet. Onder inwoners van 35 jaar en ouder ligt dit percentage significant lager, namelijk rond de 30 procent.

5.3 Voorbereid op uitval voorzieningen

Figuur 5.6 - Kan je jezelf een rapportcijfer geven hoe goed je de aankomende 48 uur voorbereid bent op... Basis: alle inwoners van Nederland (n = 2.242)

Inwoners minst voorbereid op uitval van elektriciteit

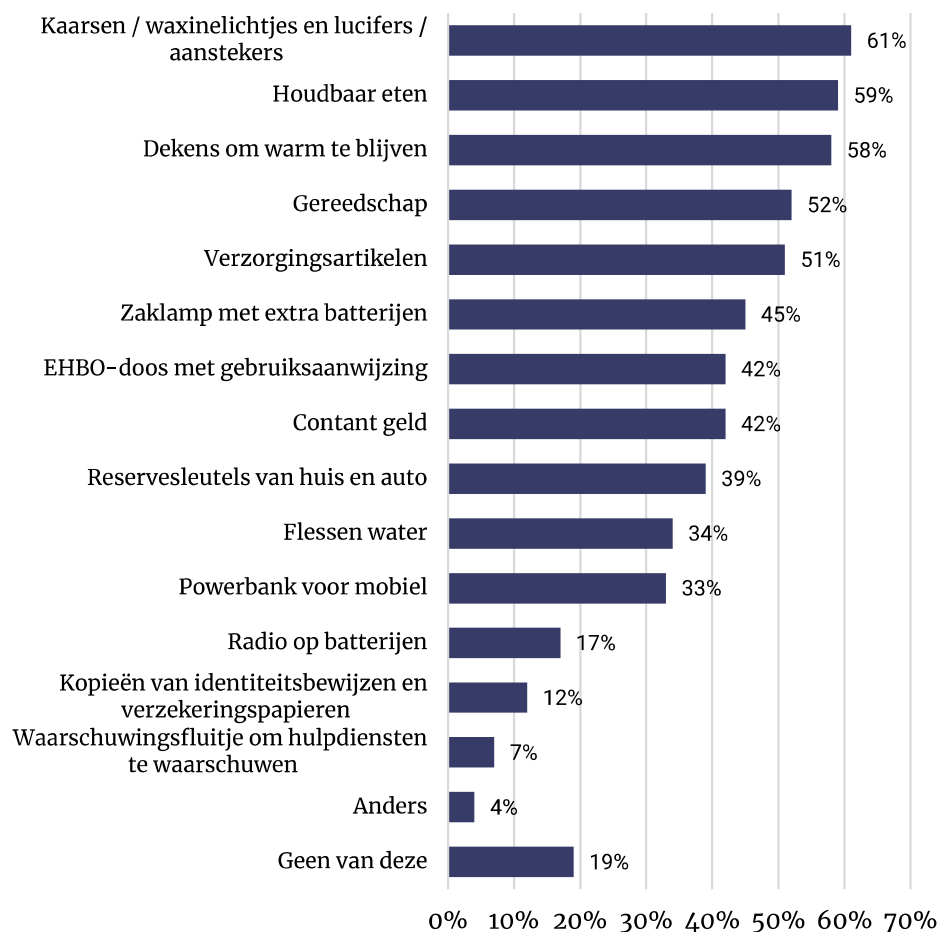
Nederlanders is gevraagd of ze zichzelf een rapportcijfer kunnen geven voor hoe goed ze de aankomende 48 uur voorbereid zijn op verschillende vormen van uitval van voorzieningen. Op zeven van de negen voorzieningen geven Nederlanders zichzelf een onvoldoende (lager dan zes). Op uitval van elektriciteit in de komende 48 uur geven Nederlanders zichzelf gemiddeld het laatste rapportcijfer, een 4,2. Als het gaat om voorbereid zijn op geen kraanwater voor de aankomende 48 uur geven inwoners zich gemiddeld een 4,6.

Op geen wc-papier of andere hygiëne producten zijn Nederlanders het best voorbereid, gemiddeld geven Nederlanders zichzelf hier een 7,2 voor.

Jongere inwoners beoordelen hun eigen voorbereiding op 48 uur geen kraanwater lager dan inwoners van 35 jaar en ouder. Inwoners tussen de 18 en 34 geven zichzelf gemiddeld een 3,9. Bij de andere leeftijdsgroepen ligt het gemiddelde cijfers tussen de 4,6 en 5,0, alsnog onder een voldoende. Personen van 65 jaar en ouder zien zichzelf beter voorbereid op de volgende zaken, in vergelijking tot de andere leeftijdsgroepen:

- Hun voorbereiding op 48 uur geen hygiëneproducten geven ze een 7,7.
- Hun voorbereiding op 48 uur zonder levensmiddelen in winkels geven een 7,3.
- Hun voorbereiding op 48 uur geen betalingsverkeer geven ze een 6,1.

Figuur 5.7 - Wat heb je (extra) in huis gehaald om voorbereid te zijn op uitval van voorzieningen, door onverwachte gebeurtenissen? Meerdere antwoorden mogelijk. Basis: alle inwoners van Nederland (n = 2.242)

Meerderheid voorbereid door kaarsen in huis te hebben

Acht op de tien Nederlanders hebben zaken in huis gehaald om voorbereid te zijn op uitval van voorzieningen. Zes op de tien Nederlanders hebben kaarsen, waxinelichtjes en lucifers of aanstekers (61%) houdbaar eten (59%) en dekens om warm te blijven (58%) (extra) in huis gehaald. Een waarschuwingssluitje om hulpdiensten te waarschuwen hebben Nederlanders het minst vaak (extra) in huis gehaald om voorbereid te zijn op uitval van voorzieningen, slechts 7 procent heeft dit in huis. Andere zaken die nog worden genoemd zijn medicijnen, waterfilters en waterzuiveraars.

Inwoners van 65 jaar en ouder geven zich niet alleen een hoger rapportcijfer, ze hebben zich ook daadwerkelijk beter voorbereid, doordat ze verschillende spullen vaker in huis hebben dan de andere leeftijdsgroepen. Dit geldt voor een radio op batterijen (30%), een zaklamp met extra batterijen (60%), contant geld (50%) en reservesleutels (49%).

Jongere inwoners (tussen de 18 en 34 jaar) hebben beduidend minder vaak verschillende zaken in huis. Dit geldt voor flessen water (24%), houdbaar eten (52%), een radio op batterijen (7%), een zaklamp met extra batterijen (34%) en gereedschap (45%).

Bijlagen

Bijlage A Overzicht barometers

Meting		Doorlooptijd	Respons	Uitvoerder
1. Voorjaar 2019	2019/1	14 maart – 18 maart	838	Motivaction
2. Najaar 2019	2019/2	10 december – 14 december	818	Motivaction
3. Zomer 2022	2020/1	31 augustus – 7 september	806	Motivaction
4. Najaar 2020	2020/2	10 december – 16 december	803	Motivaction
5. Voorjaar 2021	2021/1	29 april – 4 mei	824	Motivaction
6. Najaar 2021	2021/2	20 oktober – 31 oktober	812	Motivaction
7. Voorjaar 2022	2022/1	22 april – 6 mei	2.290	I&O Research
8. Najaar 2022	2022/2	5 oktober – 19 oktober	5.863	I&O Research
9. Voorjaar 2023	2023/1	22 maart – 3 april	1.558	I&O Research
10. Najaar 2023	2023/2	25 augustus – 11 september	5.037	I&O Research
11. Voorjaar 2024	2024/1	22 maart - 8 april	2.242	Ipsos I&O

Bijlage B Berekening omrekenfactoren

Hoeveel vertrouwen heb jij op dit moment in de overheid? (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
Helemaal geen vertrouwen	11,1%	Helemaal geen vertrouwen	12,0%	
Weinig vertrouwen	28,9%	Weinig vertrouwen	51,6%	
Niet veel, maar ook niet weinig vertrouwen	40,7%			
Veel vertrouwen	17,0%	Veel vertrouwen	29,5%	
Heel veel vertrouwen	2,3%	Heel veel vertrouwen	2,4%	
Weet niet of geen mening	0,0%	Weet niet/geen mening	4,5%	
TOTAAL	100,0%		100,0%	
Weinig + helemaal geen vertrouwen	40,0%	Weinig + helemaal geen vertrouwen	63,6%	0,63
Veel + heel veel vertrouwen	19,3%	Veel + heel veel vertrouwen	32,0%	0,60

Hoeveel vertrouwen heb je in de informatievoorziening van de overheid bij een ramp of crisis? (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
Helemaal geen vertrouwen	7,8%	Helemaal geen vertrouwen	7,1%	
Weinig vertrouwen	22,3%	Weinig vertrouwen	36,7%	
Niet veel, maar ook niet weinig vertrouwen	40,0%			
Veel vertrouwen	23,9%	Veel vertrouwen	44,0%	
Heel veel vertrouwen	3,4%	Heel veel vertrouwen	3,5%	
Weet niet of geen mening	2,4%	Weet niet/geen mening	8,7%	
TOTAAL	100,0%		100,0%	
Weinig + helemaal geen vertrouwen	30,1%		43,8%	0,69
Veel + heel veel vertrouwen	27,3%		47,5%	0,57

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Overstroming (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	25,1%	De overheid doet te weinig	22,8%	1,10
De overheid doet genoeg	52,9%	De overheid doet genoeg	54,5%	0,97
De overheid doet te veel	1,7%	De overheid doet te veel	2,6%	
De overheid kan hier niets aan doen	4,8%			
Weet niet of geen mening	15,5%	Weet niet of geen mening	20,1%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Extreem weer (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	25,0%	De overheid doet te weinig	27,4%	0,91
De overheid doet genoeg	31,8%	De overheid doet genoeg	41,6%	0,76
De overheid doet te veel	1,6%	De overheid doet te veel	4,8%	
De overheid kan hier niets aan doen	26,9%			
Weet niet of geen mening	14,7%	Weet niet of geen mening	26,3%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Natuurbrand (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	15,8%	De overheid doet te weinig	18,7%	0,84
De overheid doet genoeg	40,6%	De overheid doet genoeg	51,2%	0,79
De overheid doet te veel	1,6%	De overheid doet te veel	1,3%	
De overheid kan hier niets aan doen	17,2%			
Weet niet of geen mening	24,8%	Weet niet of geen mening	28,8%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Aardbeving (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	30,3%	De overheid doet te weinig	33,3%	0,91
De overheid doet genoeg	25,0%	De overheid doet genoeg	33,8%	0,74
De overheid doet te veel	2,1%	De overheid doet te veel	2,9%	
De overheid kan hier niets aan doen	20,4%			
Weet niet of geen mening	22,2%	Weet niet of geen mening	30,0%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Milieuramp of chemisch incident (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	28,0%	De overheid doet te weinig	28,8%	0,97
De overheid doet genoeg	34,9%	De overheid doet genoeg	36,8%	0,95
De overheid doet te veel	1,2%	De overheid doet te veel	0,7%	
De overheid kan hier niets aan doen	5,4%			
Weet niet of geen mening	30,6%	Weet niet of geen mening	33,7%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Infectieziekte (bij mens en dier) (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	30,9%	De overheid doet te weinig	32,1%	0,96
De overheid doet genoeg	39,6%	De overheid doet genoeg	39,9%	0,99
De overheid doet te veel	6,7%	De overheid doet te veel	10,0%	
De overheid kan hier niets aan doen	8,0%			
Weet niet of geen mening	14,8%	Weet niet of geen mening	17,9%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Stralingsongeval (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	13,8%	De overheid doet te weinig	16,5%	0,84
De overheid doet genoeg	37,1%	De overheid doet genoeg	38,2%	0,97
De overheid doet te veel	2,3%	De overheid doet te veel	2,2%	
De overheid kan hier niets aan doen	6,2%			
Weet niet of geen mening	40,6%	Weet niet of geen mening	43,2%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Transportongeval (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	10,5%	De overheid doet te weinig	12,5%	0,84
De overheid doet genoeg	44,0%	De overheid doet genoeg	52,3%	0,84
De overheid doet te veel	1,8%	De overheid doet te veel	2,2%	
De overheid kan hier niets aan doen	15,7%			
Weet niet of geen mening	28,1%	Weet niet of geen mening	33,1%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Het stoppen van vitale processen (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	28,5%	De overheid doet te weinig	32,2%	0,89
De overheid doet genoeg	31,1%	De overheid doet genoeg	30,9%	1,01
De overheid doet te veel	1,8%	De overheid doet te veel	1,1%	
De overheid kan hier niets aan doen	2,9%			
Weet niet of geen mening	35,8%	Weet niet of geen mening	35,8%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Cyberdreigingen (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	43,0%	De overheid doet te weinig	45,7%	0,94
De overheid doet genoeg	24,8%	De overheid doet genoeg	23,8%	1,04
De overheid doet te veel	0,7%	De overheid doet te veel	0,5%	
De overheid kan hier niets aan doen	2,0%			
Weet niet of geen mening	29,4%	Weet niet of geen mening	30,0%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?
Spanningen tussen bevolkingsgroepen (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	51,7%	De overheid doet te weinig	52,3%	0,99
De overheid doet genoeg	23,3%	De overheid doet genoeg	23,8%	0,98
De overheid doet te veel	2,3%	De overheid doet te veel	4,4%	
De overheid kan hier niets aan doen	3,2%			
Weet niet of geen mening	19,5%	Weet niet of geen mening	19,5%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?
Ongewenste inmenging en beïnvloeding van onze democratische rechtsstaat (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	40,3%	De overheid doet te weinig	41,9%	0,96
De overheid doet genoeg	24,8%	De overheid doet genoeg	24,3%	1,02
De overheid doet te veel	1,8%	De overheid doet te veel	3,3%	
De overheid kan hier niets aan doen	3,4%			
Weet niet of geen mening	29,7%	Weet niet of geen mening	30,5%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Terrorisme (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	28,6%	De overheid doet te weinig	27,3%	1,05
De overheid doet genoeg	43,1%	De overheid doet genoeg	42,7%	1,01
De overheid doet te veel	1,9%	De overheid doet te veel	2,9%	
De overheid kan hier niets aan doen	3,0%			
Weet niet of geen mening	23,5%	Weet niet of geen mening	27,1%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Extremisme (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	43,3%	De overheid doet te weinig	42,5%	1,02
De overheid doet genoeg	30,0%	De overheid doet genoeg	30,9%	0,97
De overheid doet te veel	1,0%	De overheid doet te veel	1,3%	
De overheid kan hier niets aan doen	2,5%			
Weet niet of geen mening	23,2%	Weet niet of geen mening	25,3%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?
Geopolitieke dreigingen (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	30,2%	De overheid doet te weinig	30,2%	1,00
De overheid doet genoeg	36,9%	De overheid doet genoeg	37,2%	0,99
De overheid doet te veel	2,7%	De overheid doet te veel	2,9%	
De overheid kan hier niets aan doen	5,5%			
Weet niet of geen mening	24,7%	Weet niet of geen mening	29,7%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?
Economische bedreigingen (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	42,0%	De overheid doet te weinig	39,9%	1,05
De overheid doet genoeg	33,4%	De overheid doet genoeg	35,7%	0,94
De overheid doet te veel	1,8%	De overheid doet te veel	1,8%	
De overheid kan hier niets aan doen	1,8%			
Weet niet of geen mening	21,1%	Weet niet of geen mening	22,6%	
TOTAAL	100%		100%	

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?
Georganiseerde criminaliteit (splitrun 2022/1)

Nieuwe antwoordcategorieën	%	Oude antwoordcategorieën	%	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	55,2%	De overheid doet te weinig	53,5%	1,03
De overheid doet genoeg	23,6%	De overheid doet genoeg	25,2%	0,94
De overheid doet te veel	1,6%	De overheid doet te veel	2,0%	
De overheid kan hier niets aan doen	1,0%			
Weet niet of geen mening	18,6%	Weet niet of geen mening	19,4%	
TOTAAL	100%		100%	

Hieronder staat een lijst van gebeurtenissen die een risico of een dreiging kunnen vormen voor de nationale veiligheid. Geef per gebeurtenis aan hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk je het vindt dat deze zich voordoet.
Spanningen tussen bevolkingsgroepen (splitrun 2023/2)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Zeer onwaarschijnlijk	1,40%	1,76%	1,26
Niet waarschijnlijk	7,45%	8,20%	1,10
Enigszins waarschijnlijk	24,96%	25,93%	1,04
Waarschijnlijk	31,83%	34,64%	1,09
Zeer waarschijnlijk	33,39%	28,37%	0,85
Weet niet of geen mening	0,97%	1,11%	1,14

Hieronder staat een lijst van gebeurtenissen die een risico of een dreiging kunnen vormen voor de nationale veiligheid. Geef per gebeurtenis aan hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk je het vindt dat deze zich voordoet.

Economische dreigingen (splitrun 2023/2)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Zeer onwaarschijnlijk	1,82%	1,89%	1,04
Niet waarschijnlijk	14,94%	8,65%	0,58
Enigszins waarschijnlijk	34,16%	29,72%	0,87
Waarschijnlijk	29,37%	34,17%	1,16
Zeer waarschijnlijk	18,67%	23,98%	1,28
Weet niet of geen mening	1,05%	1,59%	1,52

Hoeveel kennis heb jij van risico's en dreigingen voor de nationale veiligheid?

Spanningen tussen bevolkingsgroepen (splitrun 2023/2)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
1 - Ik heb helemaal geen kennis	11,30%	12,29%	1,09
2	14,30%	13,45%	0,94
3	19,67%	19,79%	1,01
4	24,65%	26,03%	1,06
5	15,93%	16,77%	1,05
6	8,61%	7,74%	0,90
7 - Ik heb volledige kennis	3,02%	2,16%	0,72
Weet ik niet	2,51%	1,77%	0,70

**Hoeveel kennis heb jij van risico's en dreigingen voor de nationale veiligheid?
Economische dreigingen (splitrun 2023/2)**

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
1 - Ik heb helemaal geen kennis	12,85%	16,10%	1,25
2	15,36%	16,02%	1,04
3	20,46%	20,99%	1,03
4	22,74%	23,26%	1,02
5	16,34%	13,19%	0,81
6	7,30%	7,26%	0,99
7 - Ik heb volledige kennis	2,32%	1,46%	0,63
Weet ik niet	2,63%	1,72%	0,65

**Als de onderstaande gebeurtenissen zich zouden voordoen, hoe ernstig is dat voor de Nederlandse samenleving?
Spanningen tussen bevolkingsgroepen (splitrun 2023/2)**

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Beperkt (niet zo ernstig)	3,77%	5,84%	1,55
Aanzienlijk (redelijk ernstig)	16,94%	15,24%	0,90
Ernstig	35,77%	35,84%	1,00
Zeer ernstig	34,91%	33,76%	0,97
Catastrofaal (rampzalig)	6,67%	7,75%	1,16
Weet niet of geen mening	1,95%	1,58%	0,81

Als de onderstaande gebeurtenissen zich zouden voordoen, hoe ernstig is dat voor de Nederlandse samenleving?
Economische dreigingen (splitrun 2023/2)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Beperkt (niet zo ernstig)	3,00%	4,60%	1,53
Aanzienlijk (redelijk ernstig)	12,69%	14,67%	1,16
Ernstig	36,65%	37,03%	1,01
Zeer ernstig	36,24%	34,70%	0,96
Catastrofaal (rampzalig)	9,23%	6,95%	0,75
Weet niet of geen mening	2,19%	2,05%	0,94

Kies nu maximaal vijf gebeurtenissen waar jij je de meeste zorgen over maakt.
Spanningen tussen bevolkingsgroepen (splitrun 2023/2)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Niet genoemd	55,78%	53,49%	0,96
Genoemd	44,22%	46,51%	1,05

Kies nu maximaal vijf gebeurtenissen waar jij je de meeste zorgen over maakt.
Economische dreigingen (splitrun 2023/2)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Niet genoemd	72,11%	76,21%	1,06
Genoemd	27,89%	23,79%	0,85

Hoeveel zorgen maak jij je op dit moment over de veiligheid van jezelf en je familie en vrienden door onderstaande gebeurtenissen?
Spanningen tussen bevolkingsgroepen (splitrun 2023/2)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Helemaal geen zorgen	2,10%	2,38%	1,14
Weinig zorgen	14,64%	15,94%	1,09
Veel zorgen	18,58%	19,71%	1,06
Heel veel zorgen	8,18%	7,88%	0,96
Weet niet of geen mening	0,72%	0,59%	0,82
niet in top 5	55,78%	53,49%	0,96

Hoeveel zorgen maak jij je op dit moment over de veiligheid van jezelf en je familie en vrienden door onderstaande gebeurtenissen?
Economische dreigingen (splitrun 2023/2)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Helemaal geen zorgen	0,99%	1,39%	1,40
Weinig zorgen	11,01%	9,78%	0,89
Veel zorgen	10,79%	8,68%	0,80
Heel veel zorgen	4,54%	3,87%	0,85
Weet niet of geen mening	0,56%	0,07%	0,13
niet in top 5	72,11%	76,21%	1,06

Hieronder staat weer de complete lijst met risico's en dreigingen.

Heb je het afgelopen jaar over deze risico's en dreigingen informatie ontvangen of opgezocht?

Spanningen tussen bevolkingsgroepen (splitrun 2023/2)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Niet genoemd	77,93%	76,73%	0,98
Genoemd	22,07%	23,27%	1,05

Heb je het afgelopen jaar over deze risico's en dreigingen informatie ontvangen of opgezocht?

Economische dreigingen (splitrun 2023/2)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Niet genoemd	86,46%	87,62%	1,01
Genoemd	13,54%	12,38%	0,91

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?

Spanningen tussen bevolkingsgroepen (splitrun 2023/2)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	57,18%	58,93%	1,03
De overheid doet genoeg	17,79%	15,73%	0,88
De overheid doet te veel	3,31%	1,91%	0,58
De overheid kan hier niets aan doen	1,92%	2,67%	1,39
Weet niet of geen mening	19,80%	20,76%	1,05

**In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?
Economische dreigingen (splitrun 2023/2)**

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	39,56%	39,55%	1,00
De overheid doet genoeg	30,79%	25,32%	0,82
De overheid doet te veel	2,19%	2,26%	1,03
De overheid kan hier niets aan doen	2,34%	2,23%	0,95
Weet niet of geen mening	25,11%	30,64%	1,22

Hieronder staat een lijst van gebeurtenissen die een risico of een dreiging kunnen vormen voor de nationale veiligheid. Geef per gebeurtenis aan hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk je het vindt dat deze zich voordoet.
Geopolitieke en militaire dreigingen (splitrun 2024/1)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Zeer onwaarschijnlijk	0,81%	1,66%	2,06
Niet waarschijnlijk	7,01%	8,63%	1,23
Enigszins waarschijnlijk	24,28%	27,48%	1,13
Waarschijnlijk	37,01%	34,16%	0,92
Zeer waarschijnlijk	29,01%	26,52%	0,91
Weet niet of geen mening	1,88%	1,54%	0,82

**Hoeveel kennis heb jij van risico's en dreigingen voor de nationale veiligheid?
Geopolitieke en militaire dreigingen (splitrun 2024/1)**

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
1 - Ik heb helemaal geen kennis	12,49%	15,25%	1,22
2	13,81%	15,39%	1,11
3	17,48%	18,79%	1,07
4	22,84%	23,28%	1,02
5	20,25%	15,91%	0,79
6	8,08%	6,26%	0,78
7 - Ik heb volledige kennis	1,29%	2,27%	1,75
Weet ik niet	3,75%	2,86%	0,76

**Als de onderstaande gebeurtenissen zich zouden voordoen, hoe ernstig is dat voor de Nederlandse samenleving?
Geopolitieke en militaire dreigingen (splitrun 2024/1)**

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Beperkt (niet zo ernstig)	2,24%	1,38%	0,62
Aanzienlijk (redelijk ernstig)	10,95%	7,36%	0,67
Ernstig	30,33%	23,46%	0,77
Zeer ernstig	36,60%	39,57%	1,08
Catastrofaal (rampzalig)	16,30%	24,22%	1,49
Weet niet of geen mening	3,59%	4,01%	1,12

Kies nu maximaal vijf gebeurtenissen waar jij je de meeste zorgen over maakt.

Geopolitieke en militaire dreigingen (splitrun 2024/1)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Niet genoemd	74,23%	70,18%	0,95
Genoemd	25,77%	29,82%	1,16

Hoeveel zorgen maak jij je op dit moment over de veiligheid van jezelf en je familie en vrienden door onderstaande gebeurtenissen?

Geopolitieke en militaire dreigingen (splitrun 2024/1)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Helemaal geen zorgen	0,69%	0,92%	1,32
Weinig zorgen	6,92%	8,08%	1,17
Veel zorgen	12,36%	13,23%	1,07
Heel veel zorgen	5,31%	7,12%	1,34
Weet niet of geen mening	0,48%	0,47%	0,98
niet in top 5	74,23%	70,18%	0,95

Heb je het afgelopen jaar over deze risico's en dreigingen informatie ontvangen of opgezocht?

Geopolitieke en militaire dreigingen (splitrun 2024/1)

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
Niet genoemd	82,61%	82,48%	1,00
Genoemd	17,39%	17,52%	1,01

**In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen?
Geopolitieke en militaire dreigingen (splitrun 2024/1)**

	Percentages oude formulering	Percentages nieuwe formulering	Omrekenfactor
De overheid doet te weinig	30,13%	27,78%	0,92
De overheid doet genoeg	32,32%	29,28%	0,91
De overheid doet te veel	3,11%	3,88%	1,25
De overheid kan hier niets aan doen	6,44%	5,36%	0,83
Weet niet of geen mening	28,00%	33,70%	1,20

Bijlage C Uitkomsten open antwoorden zorgen over risico's en dreigingen voor nationale veiligheid

Veelgenoemde termen met toelichting codes

Codes*	Aantal	Toelichting codes
1. Oorlog	196	oorlog algemeen/oorlog in Oekraïne / (derde / 3e / 3 de) wereldoorlog / nucleaire oorlog / oorlogsdreiging / burgeroorlog / kernoorlog / atoomoorlog / atoombom / bomaanslagen / drone aanvallen
2. Rusland	155	Poetin / Putin / Rusland
3. Oekraïne	101	Oekraïne / Ukraine / Oorlog in Oekraïne
4. Immigratie	95	Immigranten/immigratie/vluchtelingen / asielzoekers / asielbeleid / vreemdelingen / illegalen / buitenlanders / migranten / gelukszoekers / asiel / asielinstroom/ asielcrisis / asielproblematiek / buitenlandse mensen / emigratie / immigratiebeleid / vluchtelingeninstroom
5. Verharding samenleving/ polarisatie	83	intolerantie / polarisatie/ verharding van de samenleving/ gebrek normen en waarden/ individualisering / discriminatie / racisme / egoïsme / gebrek aan respect / verloedering maatschappij / geen respect voor politie, politici, hulpverleners / kloof in de samenleving, tussen mensen / onrust in de samenleving / geen gezag aanvaarden / verhuftering / ordeverstoring / sociale onrust / cancel cultuur / verruwing / hardheid / verharding / individualistisch / mentaliteit / afname verdraagzaamheid / asociaal gedrag / haat homo's / ieder voor zich / normvervaging / vreemdelingenhaat/ antisemitisme

6. Overheid prestatie (negatief)	82	tekortschieten overheidsbeleid/ wanbeleid overheid /bemoeienis overheid/privacyschending door overheid/besluiteloosheid/vertrouwen in overheid/corruptie overheid/bureaucratie overheid/liegende overheid / nationale politieke onrust / bezorgdheid politieke partijen / toeslagenaffaire / bezuinigingen op ministeries of organisaties / ondermijning, bedreiging, aantasting democratie / ondermijnen democratie / geen daadkracht van overheid / verdeeldheid in politiek / instabiele politiek / versplintering politiek / onbetrouwbaarheid politieke leiders / gebrek slagvaardigheid politiek / bestuur van Nederland / corrupte politici / falende overheid / korte termijn visie politici / nieuwe verkiezingen, kabinet, regering
7. Terrorisme/ aanslagen	71	Islamitisch terrorisme/ extremistische aanslagen / terreur / terreurbeweging / terroristische aanslagen / aanslagen / dreiging aanslagen / gewelddadige aanslagen
8. Criminaliteit	54	criminaliteit (losse term) / onderwereld / drugs(oorlog) / drugscriminaliteit / (moco)mafia / (georganiseerde) misdaad / jeugdcriminaliteit / criminalisering / bendes / inbraak / diefstal / wapens en messen op zak / steekincidenten/ explosieven
9. Extremisme en populisme	49	extremisme / mensen met extreme gedachten / radicalisering / extremisten extreem links / extreem rechts / Wilders / Baudet / PVV / FvD / populisme / populisten / verrechtsing / facisme / moslimradicalisering moslim extremisme / radicalisering moslim jeugd / islamitisch extremisme / islam extremisten / jihad / koranverbrandingen / jihadisme
Cyberveiligheid	47	cyberdreigingen (algemeen, andere landen) / cyberveiligheid / digitale criminaliteit / hacken / cyber / cyberaanval / cyber onveiligheid / cybercriminaliteit / digitale dreiging / internetcriminaliteit / spionage / cybercrime / computerveiligheid / deepfakess / digi aanvallen

**De aantallen geven aan hoe vaak een bepaalde code voorkomt in de reacties van de inwoners. Sommige individuele reacties bevatten meerdere codes. Deze verhoudingen tussen de codes geven een goed eerste beeld van de grootste zorgen die inwoners hebben in het kader van de nationale veiligheid.*

Toelichting bij de totstandkoming van codes: wanneer men de ‘oorlog tussen Rusland en Oekraïne’ noemt, is zowel de code ‘oorlog’ als de code ‘Rusland’ als de code ‘Oekraïne’ opgenomen in de tabel. ‘Rusland’ wordt niet altijd gecombineerd met ‘oorlog’, maar ook met ‘internationale invloed’. Dan heeft de reactie naast de code ‘Rusland’ ook de code ‘internationale invloed’. Hiervoor hebben we gekozen om te laten zien dat ‘Rusland’ vaak concreet opgeschreven wordt als men zorgen benoemd.

Cyberveiligheid staat op de 14^e plek van genoemde zorgen. Onder deze code vallen de volgende genoemde termen: cyberdreigingen (algemeen, andere landen) / cyberveiligheid / digitale criminaliteit / hacken / cyber / cyberaanval / cyber onveiligheid / cybercriminaliteit / digitale dreiging / internetcriminaliteit / spionage / cybercrime / computerveiligheid / deepfakess / digi aanvallen

Bijlage D Overzicht uitgevraagde gebeurtenissen

1. Overstromingen (bijvoorbeeld vanuit zee of een rivier, of het doorbreken van dijken)

2. Extreem weer (zoals een zware storm, een hittegolf, gladheid door ijzel, sneeuwstorm)

3. Natuurbrand (zoals een bosbrand of een heidebrand)

4. Aardbeving

5. Milieuramp of een chemisch incident (zoals een olieramp, een ongeval met chemische bedrijven, lekkage van chemicaliën in water, in de bodem, en in het grondwater)

6. Infectieziekte (bij mens en dier) (zoals een virus of besmetting door bacteriën bij veel mensen of dieren die de gezondheid van mensen of dieren bedreigt)

7. Stralingsongeval (zoals een ongeluk in een kerncentrale waarbij radioactief materiaal vrijkomt)

8. Transportongeval (zoals een ernstig ongeluk op het spoor of op de weg, in de scheepvaart of met een vliegtuig)

9. Het stoppen van vitale processen (zoals langdurig geen elektriciteit, geen gas, geen drinkwater, geen internet of telefoon)

10. Cyberdreigingen (inbreken in essentiële computersystemen. Dit zorgt voor digitale aanvallen op organisaties en het verstoren van noodzakelijke voorzieningen, zoals energie, water of ons betalingssysteem, of de diefstal van staatsgeheimen, persoonsgegevens en intellectueel eigendom)

11. Spanningen tussen bevolkingsgroepen (bijvoorbeeld door kansenongelijkheid, toenemende verschillen in inkomen en vermogen, door grote stromen vluchtelingen en migranten of door grote meningsverschillen over klimaatverandering, opwekken van zonne-/windenergie en stikstof, wat tot agressie en geweld kan leiden)

12. Ongewenste inmenging en beïnvloeding van onze democratische rechtsstaat (bijvoorbeeld door het verspreiden van desinformatie, het bemoeien met onze democratie door buitenlandse staten met als doel onze democratie te verstoren)

13. Terrorisme (bijvoorbeeld door aanslagen gedaan door mensen met andere ideeën of een ideologie zoals jihadisme of rechtsextremisme)

14. Extremisme (zoals geweld en wetsovertredingen van linksextremisten en rechtsextremisten, radicale moslims, asielrechtenextremisten en van dierenrechtenextremisten)

15. Geopolitieke en militaire dreigingen (dreigingen tussen landen, zoals de dreiging van oorlog, internationale conflicten en toenemende spanningen tussen grote, machtige landen)

16. Economische dreigingen (Zoals ongewenste afhankelijkheid van andere landen, bijvoorbeeld op gebied van energie en grondstoffen. Of ongewenste buitenlandse invloed in bedrijven door overnames, of spionage en diefstal van kennis en technologie)

17. Georganiseerde criminaliteit (bijvoorbeeld burgers of bedrijven die crimineel geld witwassen of frauderen met vastgoed, wietplantages, cocaïnehandel of XTC-labs).

Bijlage E Overzicht waarschijnlijkheid gebeurtenissen

Geef per gebeurtenis aan hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk je vindt dat die zich voordoet (% (zeer) waarschijnlijk)

2024/1		2023/2		2023/1		2019/1*	
1	Cyberdreigingen	1	Cyberdreigingen	1	Cyberdreigingen	1	Cyberdreigingen
2	Georganiseerde criminaliteit	2	Georganiseerde criminaliteit	2	Georganiseerde criminaliteit	2	Spanningen tussen bevolkingsgroepen
3	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	3	Extreem weer	3	Geopolitieke dreigingen	3	Terrorisme
4	Extremisme	4	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	4	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	4	Extreem weer
5	Geopolitieke en militaire dreigingen	5	Extremisme	5	Extremisme	5	Extremisme
6	Terrorisme	6	Economische dreigingen	6	Economische bedreigingen	6	Economische bedreigingen
7	Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat	7	Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat	7	Extreem weer	7	Transportongeval
8	Extreem weer	8	Geopolitieke en militaire dreigingen	8	Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat	8	Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat
9	Economische dreigingen	9	Infectieziekte	9	Infectieziekte	9	Infectieziekte
10	Infectieziekte	10	Terrorisme	10	Terrorisme	10	Natuurbrand
11	Natuurbrand	11	Natuurbrand	11	Natuurbrand	11	Milieuramp/ chemisch incident
12	Overstromingen	12	Overstromingen	12	Overstromingen	12	Overstromingen
13	Transportongeval	13	Transportongeval	13	Transportongeval	13	Geopolitieke dreigingen
14	Milieuramp/ chemisch incident	14	Milieuramp/ chemisch incident	14	Milieuramp/chemisch incident	14	Stoppen van vitale processen
15	Stralingsongeval	15	Aardbeving	15	Soppen van vitale processen	15	Aardbeving
16	Aardbeving	16	Stralingsongeval	16	Aardbeving	16	Stralingsongeval
17	Cyberdreigingen	17	Cyberdreigingen	17	Stralingsongeval	17	

*Georganiseerde criminaliteit niet in 2019 gevraagd

Bijlage F Overzicht ernst gebeurtenissen

Als de onderstaande gebeurtenissen zich zouden voordoen, hoe ernstig is dat voor de Nederlandse samenleving? (% zeer ernstig/catastrofaal)

2024/1		2023/2		2023/1		2019/1*	
1	Het stoppen van vitale processen	1	Geopolitieke dreigingen	1	Het stoppen van vitale processen	1	Terrorisme
2	Geopolitieke en militaire dreigingen	2	Het stoppen van vitale processen	2	Geopolitieke dreigingen	2	Stralingsongeval
3	Stralingsongeval	3	Stralingsongeval	3	Stralingsongeval	3	Extremisme
4	Terrorisme	4	Cyberdreigingen	4	Terrorisme	4	Stoppen van vitale processen
5	Cyberdreigingen	5	Terrorisme	5	Cyberdreigingen	5	Spanningen tussen bevolkingsgroepen
6	Infectieziekte	6	Overstromingen	6	Infectieziekte	6	Infectieziekte
7	Extremisme	7	Infectieziekte	7	Extremisme	7	Cyberdreigingen
8	Overstromingen	8	Milieuramp of een chemisch incident	8	Overstromingen	8	Milieuramp of een chemisch incident
9	Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat	9	Extremisme	9	Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat	9	Geopolitieke dreigingen
10	Milieuramp of een chemisch incident	10	Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat	10	Milieuramp of een chemisch incident	10	Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat
11	Economische dreigingen	11	Economische dreigingen	11	Economische bedreigingen	11	Overstromingen
12	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	12	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	12	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	12	Economische bedreigingen
13	Georganiseerde criminaliteit	13	Georganiseerde criminaliteit	13	Georganiseerde criminaliteit	13	Extreem weer
14	Aardbeving	14	Extreem weer	14	Aardbeving	14	Aardbeving
15	Extreem weer	15	Aardbeving	15	Transportongeval	15	Natuurbrand
16	Natuurbrand	16	Natuurbrand	16	Extreem weer	16	Transportongeval
17	Transportongeval	17	Transportongeval	17	Natuurbrand	17	

Bijlage G Overzicht zorgen om gebeurtenissen

Kies nu maximaal vijf gebeurtenissen (in 2019, 2021 drie gebeurtenissen) waar jij je de meeste zorgen om maakt

2024/1		2023/2		2023/1		2019/1	
1	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	1	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	1	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	1	Terrorisme
2	Cyberdreigingen	2	Cyberdreigingen	2	Het stoppen van vitale processen/ Geopolitieke dreigingen	2	Spanningen tussen bevolkingsgroepen
3	Terrorisme	3	Het stoppen van vitale processen	3	Cyberdreigingen	3	Extremisme
4	Het stoppen van vitale processen	4	Geopolitieke dreigingen	4	Infectieziekte	4	Cyberdreigingen
5	Extremisme	5	Infectieziekte	5	Terrorisme	5	Extreem weer
6	Geopolitieke en militaire dreigingen	6	Extreem weer	6	Extremisme	6	Ongewenste inmenging,
7	Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat	7	Extremisme	7	Extreem weer	7	Infectieziekte (bij mens en dier)
8	Infectieziekte	8	Terrorisme	8	Ongewenste inmenging en beïnvloeding van onze	8	Milieuramp/ chemisch incident
9	Georganiseerde criminaliteit	9	Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat	9		9	Economische bedreigingen
10	Economische dreigingen	10	Economische dreigingen	10	Overstromingen	10	Het stoppen van vitale processen
11	Extreem weer	11	Georganiseerde criminaliteit	11	Georganiseerde criminaliteit	11	Overstromingen
12	Overstromingen	12	Overstromingen	12	Milieuramp of een chemisch incident	12	Geopolitieke dreigingen
13	Milieuramp of een chemisch incident	13	Milieuramp of een chemisch incident	13	Stralingsongeval	13	Transportongeval
14	Stralingsongeval	14	Stralingsongeval	14	Natuurbrand	14	Stralingsongeval
15	Natuurbrand	15	Natuurbrand	15	Transportongeval	15	Natuurbrand
16	Aardbeving	16	Transportongeval	16	Aardbeving	16	Aardbeving
17	Transportongeval	17	Aardbeving	17		17	

Bijlage H Zorgen om gebeurtenissen persoonlijk

Hoeveel zorgen maak jij je op dit moment over de veiligheid van jezelf en je familie en vrienden door onderstaande gebeurtenissen? (% (heel veel zorgen))

2024/1		2023/2		2023/1		2019/1	
1	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	1	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	1	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	1	Ongewenste inmenging en beïnvloeding van onze
2	Terrorisme	2	Geopolitieke dreigingen	2	Geopolitieke dreigingen	2	Terrorisme
3	Cyberdreigingen	3	Cyberdreigingen	3	Cyberdreigingen	3	Spanningen tussen
4	Extremisme	4	Het stoppen van vitale processen	4	Infectieziekte	4	Extremisme
5	Geopolitieke en militaire dreigingen	5	Extreem weer	5	Het stoppen van vitale processen	5	Aardbeving
6	Het stoppen van vitale processen	6	Infectieziekte	6	Extreem weer	6	Economische bedreigingen
7	Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat	7	Extremisme	7	Ongewenste inmenging en	7	Extreem weer
8	Georganiseerde criminaliteit	8	Inmenging/ beïnvloeding rechtsstaat	8	Terrorisme	8	Stralingsongeval
9	Infectieziekte	9	Terrorisme	9	Extremisme	9	Cyberdreigingen
10	Economische dreigingen	10	Economische dreigingen	10	Economische bedreigingen	10	Transportongeval
11	Extreem weer	11	Georganiseerde criminaliteit	11	Georganiseerde criminaliteit	11	Milieuramp of een chemisch
12	Overstromingen	12	Overstromingen	12	Overstromingen	12	Geopolitieke dreigingen
13	Milieuramp of een chemisch incident	13	Milieuramp of een chemisch incident	13	Milieuramp of een chemisch incident	13	Infectieziekte (bij mens en dier)
14	Stralingsongeval	14	Stralingsongeval	14	Stralingsongeval	14	Overstromingen
15	Natuurbrand	15	Natuurbrand	15	Natuurbrand	15	Het stoppen van vitale processen
16	Aardbeving	16	Aardbeving	16	Aardbeving	16	Natuurbrand
17	Transportongeval	17	Transportongeval	17	Transportongeval	17	

Bijlage I Overzicht voorkomen risico's en dreigingen door de overheid

In hoeverre vind je dat de Nederlandse overheid voldoende doet om deze risico's en dreigingen te voorkomen? (% overheid doet te weinig)

2024/1		2023/2		2023/1		2020/1	
1	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	1	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	1	Spanningen tussen bevolkingsgroepen	1	Spanningen tussen bevolkingsgroepen
2	Georganiseerde criminaliteit	2	Georganiseerde criminaliteit	2	Georganiseerde criminaliteit	2	Georganiseerde criminaliteit
3	Extremisme	3	Extremisme	3	Extremisme	3	Extremisme
4	Inmenging/beïnvloeding rechtsstaat	4	Cyberdreigingen	4	Cyberdreigingen	4	Cyberdreigingen
5	Cyberdreigingen	5	Economische dreigingen	5	Economische bedreigingen	5	Ongewenste inmenging en beïnvloeding van onze
6	Economische dreigingen	6	Inmenging/beïnvloeding rechtsstaat	6	Ongewenste inmenging en beïnvloeding van onze	6	Aardbeving
7	Terrorisme	7	Milieuramp of een chemisch incident	7	Aardbeving	7	Economische bedreigingen
8	Het stoppen van vitale processen	8	Aardbeving	8	Het stoppen van vitale processen	8	Terrorisme
9	Geopolitieke en militaire dreigingen	9	Het stoppen van vitale processen	9	Milieuramp of een chemisch incident	9	Infectieziekte (bij mens en dier)
10	Milieuramp of een chemisch incident	10	Terrorisme	10	Terrorisme	10	Milieuramp of een chemisch
11	Infectieziekte	11	Extreem weer	11	Extreem weer	11	Extreem weer
12	Overstromingen	12	Infectieziekte	12	Overstromingen	12	Het stoppen van vitale processen
13	Aardbeving	13	Overstromingen	13	Infectieziekte	13	Geopolitieke dreigingen
14	Extreem weer	14	Geopolitieke dreigingen	14	Geopolitieke dreigingen	14	Natuurbrand
15	Natuurbrand	15	Natuurbrand	15	Natuurbrand	15	Stralingsongeval
16	Stralingsongeval	16	Stralingsongeval	16	Stralingsongeval	16	Overstromingen
17	Transportongeval	17	Transportongeval	17	Transportongeval	17	Transportongeval

Contactgegevens

Ipsos I&O

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
053 - 200 52 00
KVK-nummer 08198802
info@ioresearch.nl
www.ioresearch.nl

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
020 - 308 48 00
info@ioresearch.nl
www.ioresearch.nl

